

M. Tard. D. 12.038/
2.

JÁNOS VITÉZ

BOLOND ISTÓK

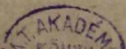
IRTA:

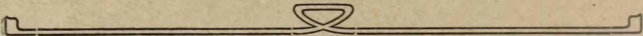
PETŐFI SÁNDOR

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

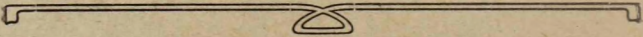
BUDAPEST

PETŐFI SÁNDOR

született Kiskőrösön, az 1823.-ik év első percében ;
eltűnt a Segesvár melletti csatában, 1849 július 31.-én.

JÁNOS VITÉZ.

I.

Tüzesen süt le a nyári nap sugára
Az ég tetejéről a juhászbojtárra.
Fölösleges dolog, sütnie oly nagyon,
A juhásznak úgyis nagy melege vagyon.

Szerelem tüze ég fiatal szívében,
Ugy legelteti a nyájt a faluvégen.
Faluvégen nyája míg szerte legelész,
Ó addig subáján a fűben heverész.

Tenger virág nyílik tarkán körülötte,
De ő a virágra szemét nem vetette ;
Egy kőhajtásnyira foly tőle a patak,
Bámuló szemei oda tapadtanak.

De nem ám a patak csillámló habjára,
Hanem a patakban egy szőke kis lányra,
A szőke kis lánynak karcsu termetére,
Szép hosszú hajára, gömbölyű keblére.

Kis leány szoknyája térdig föl van hajtva,
Mivelhogy ruhákat mos a fris patakba ;
Kilátszik a vízből két szép térdecskéje
Kukorica Jancsi gyönyörűségére.

Mert a pázsit fölött heverésző juhász
Kukorica Jancsi, ki is lehetne más ?
Ki pedig a vízben a ruhát tisztázza,
Iluska az, Jancsi szívének gyöngyháza.

„Szívemnek gyöngyháza, lelkem Iluskája !“
Kukorica Jancsi így szólott hozzája,
„Pillants ide, hiszen ezen a világon
Csak te vagy én nekem minden multságom.

Vesd reám sugarát kökényszemeidnek,
Gyere ki a vízből, hadd öleljelek meg ;
Gyere ki a partra csak egy pillanatra,
Rá csókolom lelkem piros ajakadra !“

„Tudod, Jancsi szívem, örömetst kimennék,
Ha a mosással oly igen nem sietnék ;
Sietek, mert máskép velem rosszul bánnak,
Mostoha gyermeke vagyok én anyámnak.“

Ezeket mondotta szőke szép Iluska,
S a ruhákat egyre nagy serényen mosta.
De a juhászbojtár fölkel subájáról,
Közelebb megy hozzá, s csalogatva így szól:

„Gyere ki, galambom! gyere ki gerlicém!
A csókot, ölelést mingyárt elvégzem én;
Aztán a mostohád sincs itt a közelben,
Ne hagyd, hogy szeretőd halálra epedjen.“

Kicsalta a leányt édes beszédével,
Átfogta derekát mindakét kezével,
Megcsókolta száját nem egyszer, sem százszor,
Ki mindeneket tud: az tudja csak, hányszor.

II.

Az idő akkőzben haladott sietve,
A patak habjain piroslott az este
Dúlt, fült Iluskának gonosz mostohája:
Hol marad, hol lehet oly soká leánya?

A rossz vén mostoha ekkép gondolkodott;
Kövezték ezek a szók a gondolatot:
(S nem mondhatni, hogy jó kedvvel ejtette ki,
„Megnézem, mit csinál? ha henyél: jaj neki!“

Jaj neked, Iluska, szegény árva kis lány!
Hátad mögött van már a dühös boszorkány;
Nagy szája megnyílik, tüdeje kitágul,
S ily módon riaszt föl szerelem álmából;

„Becstelen teremtés! gyalázatos pára!
Ilyet mersz te tenni világnak csúfjára?
Lopod a napot és istentelenkedel . . .
Nézz meg az ember . . . hogy tüstént vigyen el —“

„Hanem most már elég, hallja-e kend, anyjuk?
Fogja be a száját, vagy majd betapasztjuk.
Ugy merje kend Ilust egy szóval bántani,
Hogy kihullanak még meglevő fogai.“

Reszkető kedvese védelmezésére
Ekkép fakadt ki a nyáj bátor őrzője;
Azután haragos szemmel fenyegetve
Az elmondottakhoz e szavakat tette:

„Ha nem akarja, hogy felgyujtsam a házat,
Meg ne illesse kend ezt a szegény árvát.
Úgyis törí magát, dolgozik eleget,
És mégsem kap száraz kenyérről egyebet.“

Most eredj, Iluskám. Megvan még a nyelved,
Hogy elpanaszold, ha rosszul bánik veled. —

S kend ne akadjon fönn azon, mit más csinál,
Hisz kend sem volt jobb a deákné vásznánál.“

Kukorica Jancsi fölkapta subáját,
S sebes lépésekkel ment keresni nyáját,
Nagy megszeppenéssel most vette csak észre,
Hogy imitt-amott van egy-kettő belőle.

III.

A nap akkor már a földet érintette,
Mikor Jancsi a nyájt félig összeszedte ;
Nem tudja, hol lehet annak másik fele ?
Tolvaj-e vagy farkas, ami elment vele ?

Ákárhova lett az, csakhogy már oda van ;
Búsulás, keresés, minden haszontalan.
Most hát mihez fogjon ? neki szánva magát,
Haza felé hajtja a megmaradt falkát.

„Majd lesz neked, Jancsi . . . no hiszen lesz neked !“
Szomorún kullogva gondolta ezeket,
„Gazd'uramnak úgysis rossz a csillagzatja,
Hát még . . . de legyen meg Isten akaratja.“

Ezt gondolta, többet nem is gondolhatott ;
Mert ekkor a nyájjal elérte a kaput.
Kapu előtt állt az indulatos gazda,
Szokás szerint a nyájt olvasni akarta.

„Soh'se olvassa biz azt kelmed, gazd'uram !
Mi tagadás benne ? igen nagy hija van ;
Szánom, bánom, de már nem tehetek róla“,
Kukorica Jancsi e szavakat szólta.

Gazdája meg ezt a feleletet adta,
S megkapta bajsztát, és egyet pödrött rajta :
„Nè bolondozz, Jancsi, a tréfát nem értem ;
Amíg jól van dolgod, föl ne gerjeszd mérgem.“

Kisült, hogy korántsem tréfaság a beszéd,
Jancsi gazdájának majd elvette eszét ;
Jancsi gazdája bög, mint aki megböszült :
„Vasvillát, vasvillát ! . . . hadd szúrjam keresztül !

Jaj, a zsvány ! jaj, az akasztani való !
Hogy ássa ki mindakét szemét a holló ! . . .
Ezért tartottalak ? ezért etettelek ?
Soha se kerüld ki a hóhérkötelet.

Elpusztulj előlem, többé ne lássalak !“
Jancsi gazdájából így dőltek a szavak ;
Fölkapott hirtelen egy petrencés rudat,
A petrencés ruddal Jancsi után szaladt.

Kukorica Jancsi elfutott előle,
De korántsem azért, mintha talán félne,
Markos gyerek volt ő, húsz legényen kitett,
Noha nem érte meg még hússzor a telet.

Csak azért futott, mert világosan látta,
Hogy méltán haragszik oly nagyon gazdája ;
S ha ütlegre kerül a dolog, azt verje ?
Ki félig apja volt, ki őt fölnevelte.

Futott, míg a szuszából gazdája kifogyott ;
Azután ballagott, megállt, meg ballagott
Jobbra is balra is ; s mindezzel mit akar ?
Nem tudta, mert nagy volt fejében a zavar.

IV.

Mikorra a patak vize tükörré lett,
Melybe ezer csillag ragyogása nézett :
Jancsi Iluskáék kertje alatt vala ;
Maga sem tudta, hogy mikép jutott oda.

Megállt, elővette kedves furulyáját,
Kezdte rajta fújni legbúsabb nótáját ;
A harmat, mely ekkor ellepett fűt, bokort,
Tán a szánakozó csillagok könnye volt.

Iluska már alutt, a pitvar eleje
Volt nyár idejében rendes fekvőhelye.
Fekvőhelyéről a jól ismert nótára
Fölkelt, lesietett Jancsi látására.

Jancsinak látása nem esett kedvére,
Mert megijedt tőle, s ily szót csalt nyelvére :
„Jancsi lelkem, mi lelt ? mért vagy oly halovány,
Mint az elfogyó hold bús őszi éjszakán ?“

„Hejh, Iluskám ! hogyne volnék én halovány,
Mikor szép orcádat utószor látom tán . . .“
„Jancsikám, látásod úgy is megrémített ;
Hagyd el az Istenért az ilyen beszédet !“

„Utószor látlak én, szívem szép tavasza !
Utószor szólt itten furulyám panasza ;
Utószor öllelek, utószor csókollak,
Örökre elmegyek, örökre itt hagylak !“

Most a boldogtalan mindent elbeszéle,
Ráborult zokogó kedvese keblére,
Ráborult, ölelte, de képpel elfordult :
Ne lássa a leány, hogy könnye kicsordult.

„Most hát, szép Iluskám ! most hát, édes rózsám !
Az Isten áldjon meg, gondolj néha reám.

Ha látsz száraz kórót szélvésztlől kergetve,
Bujdosó szeretőd jusson majd eszedbe.“

„Most hát, Jancsi lelkem, eredj, ha menned kell!
A jó Isten legyen minden lépéseddel.
Ha látsz tört virágot útközépre vetve,
Hervadó szeretőd jusson majd eszedbe.“

Elváltak egymástól, mint ágtól a levél;
Mindkettejük szive lett puszta, hideg tél.
Könnyeit Iluska hullatta nagy számmal,
Jancsi letörölte inge bő ujjával.

Indult; nem nézte egy szemmel sem, hol az ut?
Neki úgysis mindegy volt, akárhova jut.
Fütyörésztek pásztorgyermekek mellette,
Kolompolt a gulya: . . ő észre sem vette.

A falu messzire volt már háta megett,
Nem látta lobogni a pásztortüzeket;
Mikor utójára megállt s visszanezett,
A torony bámult rá, mint sötét kísértet.

Ha ekkor mellette lett volna valaki,
Hallotta volna őt nagyot sóhajtani;
A levegőeget daruk hasították,
Magasan röpültek, azok sem hallották.

Ballagott, ballagott a halk éjszakában,
Csak nehéz subája suhogott nyakában;
Ő ugyan subáját gondolta nehéznek,
Pedig a szive volt oly nehéz szegénynek.

V.

Mikor a nap fölkelte, s a holdat elküldte,
A puszta, mint tenger, feküdt körülötte;
A nap fölkelésétől a nap enyészteig
Egyenes rónaság nyujtózkodott végig.

Nem volt virág, nem volt fa, nem volt bokor ott,
A harmat apró gyér füveken csillogott;
Oldalvást a napnak első sugarára
Fölpiroslott egy tó; környékezte káka.

A tónak szélénél a káka közepett
Egy hosszú nyakú gém eledelt keresett,
És a tó közepén gyors halászmadarak
Hosszú szárnyaikkal le s föl szállongtanak.

Jancsi csak ballagott sötét árnyékával
S elméjének sötét gondolkozásával;
Az egész pusztában széjjelsütött a nap,
De az ő szívében éjek éje maradt.

Mikor a nap elért az ég tetejére,
Eszébe jutott, hogy falatozni kéne,
Tennap ilyen tájban evett utójjára —
Mert alig is bírta már lankadó lába.

Letelepült, elővette tarisznyáját,
Megette maradék kevés szalonnáját.
Nézte őt a kék ég, a fényes nap . . . alább
Ragyogó szemével a tündér délibáb.

A kis ebéd neki jó ízűen esett,
Megszomjazott rá, a tóhoz közeledett,
Kalapjának bele mártá karimáját,
Ekkép enyhítette égő szomjuságát.

A tónak partjáról nem távozott messze :
Az álom szemének pilláját ellepte ;
Vakandokturásra bocsátotta fejét,
Hogy visszanyerhesse elfogyott erejét.

Az álom őt oda vitte, ahonnan jött,
Iluskája pihent hű karjai között,
Mikor a kis leányt csókolni akarta,
Hatalmas mennydörgés álmát elzavarta.

Szétnézett a puszta hosszában, széltében ;
Nagy égi háború volt keletkezében.
Oly hamar támadott az égi háború,
Mily hamar Jancsinak sorsa lett szomorú.

A világ sötétbe öltözködött vala,
Szörnyen zengett az ég, hullt az istennyila ;
Végtére megnyílt a felhők csatornája,
S a tó vize sűrű buborékot hánya.

Jó hosszú botjára Jancsi támaszkodott,
Lekonyította a karimás kalapot,
Nagy szőrű subáját meg kifordította,
Úgy tekintett bele a vad zivatarba.

De a vihar a mi hamar keletkezett,
Oly hamar is hagyta el megint az eget.
Mégindult a felhő könnyű szélnek szárnyán,
Ragyogott keleten a tarka szivárvány.

Subájáról Jancsi lerázta a vizet,
Miután lerázta, újra utnak eredt.
Mikor a nap leszállt pihenni ágyába,
Kukorica Jancsit még vitte két lába.

Vitte őt két lába erdő közepébe,
Sűrű zöld erdőnek sötét közepébe ;
Ott őt köszöntötte holló károgása,
Mely épen egy esett vadnak szemét ásta.

Sem erdő sem holló őt nem háborgatván,
 Kukorica Jancsi ment a maga útján ;
 Erdő közepében sötét ösvényére
 Leküldte világát a hold sárga fénye.

VI.

Az idő járása éjjél lehetett már,
 Mikor szemébe tünt egy pislogó sugár.
 Amint közelebb ért, látta, hogy ez a fény
 Ablakból világít az erdő legmélyén.

Jancsi e látványra ekkép okoskodék :
 „Ez a világ alig ha csárdában nem ég ;
 Bizonyára úgy lesz — hál' a jó Istennek !
 Bemegyek az éjre, benne megpihenek.“

Csalatkozott Jancsi, mert az nem volt csárda,
 Hanem volt tizenkét zsványinak tanyája.
 Nem állott üresen a ház, a zsványok
 Mind a tizenketten odabenn valának.

Éjszaka, zsványok, csákányok, pisztolyok . . .
 Ha jól megfontoljuk, ez nem tréfadolog ;
 De az én Jancsimnak helyén állt a szíve,
 Azért is közéjük nagy bátran belépe.

„Adjon az Úristen szerencsés jó estét !“
 Mondott nekik Jancsi ilyen megköszöntést ;
 Erre a zsványok fegyverhez kapának,
 Jancsinak rohantak, s szólt a kapitányok :

„Szerencsétlenségnek embere, ki vagy te ?
 Hogy lábadat mered tenni e küszöbre.
 Vannak-e szüleid ? van-e feleséged ?
 Akármid van, nem fog többé látni téged.“

Jancsinak sem szíve nem vert sebesebben
 É szókra, sem nem lett haloványabb színben ;
 A zsványkapitány fenyegetésire
 Meg nem ijedt hangon ily módon felele :

„Akinék életét van miért félteni,
 Ha e tájt kerüli, nagyon bölcsen teszi.
 Nekem nem kedves az élet, hát közéték,
 Bárkik vagytok, egész bátorsággal lépek.

Azért, ha úgy tetszik, hagyjatok életben,
 Hagyjatok az éjjel itten megpihennem ;
 Ha nem akarjátok ezt : üssetek agyon,
 Hitvány életemet védeni nem fogom.“

Ezt mondta, nyugodtan a jövődőt várva,
 A tizenkét zsvány csodálkozására.

A kapitány ilyen szokat váltott véle:
„Egyet mondok, öcsém, kettő lesz belőle;

Te derék legény vagy, azt a bátor szented!
Téged az Isten is zsványynak teremtett.
Éltedet megveted, a halált nem féled...
Te kellesz mi nekünk... kezet csapunk véled!

Rablás, fosztogatás, ölés nekünk tréfa,
E derék tréfának dija gazdag préda.
Ez a hordó ezüst, ez meg arany, látod?...
Nos hát elfogadod a cimboraságot?”

Furcsa dolgok jártak Jancsi elméjében,
S tettetett jó kedvvel szólt illetéknépen:
„Cimborátok vagyok, itt a kezem rája!
Rút életemnek ez a legszebb órája.“

„No, hogy még szebb legyen“, felelt a kapitány,
„Lássunk, embereim, az áldomás után;
Papok pincéjéből van jó borunk elég,
Nézzük meg a kancsók mélységes fenekét!“

S a kancsók mélységes fenekére néztek,
S lett eltemetése fejükben az észnek;
Maga volt csak Jancsi, ki mértéket tartott,
Kínálgatták, de ő aprókat kortyantott.

Álmodt hozott a bor latrok pillájára...
Jancsinak sem kellett több, ő csak ezt várta.
Mikor a zsványok jobbra, balra dőltek,
Jancsi a beszédet ilyformán kezdé meg:

„Jó éjszakát!... nem kelt föl titeket sem más,
Majd csak az itéletnapi trombitálás!
Élete gyertyáját soknak eloltátok,
Küldök én örökös éjszakát reátok.“

Most a kincses kádhoz! megtöltöm tarisznyám,
Haza viszem neked, szerelmes lluskám!
Cudar mostohádnak nem léssz többé rabja,
Feleségül veszlek... isten is akarja.

Házat építették a falu közepén,
Ékes menyecskének oda vezetlek én;
Ottan éldegélünk mi ketten boldogan,
Mint Ádám és Éva a paradicsomban...

Istenem teremtöm! mit beszélek én itt?
Zsványoknak vigyem el átkozott pénzt?
Tán minden darabhoz vérfoltok ragadtak,
S én ilyen kincsekkel legyek boldog, gazdag?

Hozzájok sem nyúlok... azt én nem tehetem,
Nincs elromolva a lelkiismeretem. —

Édes szép Iluskám, csak viseld terhedet,
Bízd a jó Istenre árva életedet!

Mikor elvégezte Jancsi a beszédet,
Az égő gyertyával a házból kilépett,
Meggyújtá födelét mind a négy szögleten,
Elharapózott a mérges láng sebesen.

Egy láng lett a födél szempillantás alatt,
A láng piros nyelve az ég felé szaladt,
Feketévé vált a tisztakék égi bolt,
Elhaloványodott a teljes fényű hold.

A szokatlan világ amint elterjedett,
Fölriasztotta a baglyot, böregeret;
Kiterjesztett szárnyok sebes suhogása
A falombozatok nyugalalmát fölrázta.

A föltámadó nap legelső sugára
Lesütött a háznak füstölgő romjára,
Pusztult ablakán át benézett a házba,
Ott a haramjáknak csontvázait látta.

VII.

Jancsi már hetedhét országon túl jára,
Nem is igen gondolt a zsványtanyára;
Egyszerre valami csillámlott előtte,
Hát sugarát a nap fegyverekre lőtte.

Katonák jövének, gyönyörű huszárok,
A nap fénye ezek fegyverén csillámlott;
Alattok a lovak tomboltak, prüsszögtek,
Kényesen rázták szép sörényes fejüket.

Mikor őket Jancsi közeledni látta,
Alig fért meg szíve a baloldalába,
Mert így gondolkodott: „Ha befogadnának,
Be örömetst mennék én is katonának!”

Amint a katonák közelébe értek,
Ily szavát hallotta Jancsi a vezérnek:
„Vigyázz földi! bizony rálépsz a fejedre...
Mi ördögért vagy úgy a búnak eredve?”

Jancsi pedig szólott fohászokodva nagyot:
„Én a kerek világ bujdosója vagyok;
Ha kegyelmetekkel egy sorban lehetnék,
A rágógó nappal farkasszemet néznék.”

Szólott megint a vezér: „Jól meggondold, földi!
Nem mulatni megyünk, megyünk öldökölni.
Rárontott a török a francia népre;
Franciáknak megyünk mi segedelmére.”

„Hát hisz akkor én meg még jobban szeretném,
Ha magamat lóra, nyeregbe vethetném ;
Mert ha én nem ölök, engem öl meg a bú —
Nagyon kívánt dolog nekem a háború.

Igaz, hogy eddig csak szamarat ismértem,
Mivelhogy juhászság volt a mesterségem.
De magyar vagyok, s a magyar lóra termett,
Magyarnak teremt az isten lovat, nyeretget.“

Sokat mondott Jancsi megeredt nyelvével,
De még többet mondott sugárzó szemével ;
Nagyon természetes hát, hogy a vezérnek
Mégfetszett, és be is vette közlegénynek.

Cifra beszéd kéne azt elősorolni,
A vörös nadrágban mit érezett Jancsi,
Mit érezett, mikor a mentét fölkapta,
S villogó kardját a napnak megmutatta.

Csillagokat rúgott szilaj paripája,
Mikor Jancsi magát fölvetette rája,
De ő keményen ült rajta, mint a cövek,
A földindulás sem rázhatta volna meg.

Bámulói lettek katonapajtási,
Nem győzték szépségét, erejét csodálni,
És a merre mentek, s beszállásozának,
Induláskor gyakran sirtak a leányok.

Lyányokra nézve a mi Jancsit illeti,
Egyetlen egy leány sem tetszett ő neki,
Az igaz, hogy noha sok földet bejára,
Sehol sem akadt ő lluska párjára.

VIII.

Nos, hát ment a sereg, csak ment, csak mendegélt,
Tatárországnak már elérte közepét ;
De itten reája nagy veszedelem várt :
Látott érkezni sok kutyafejű tatárt.

Kutyafejű tatár népek fejedelme
A magyar sereget ekkép idvezelte :
„Hogymikép mertek ti szembeszállni vélünk ?
Tudjátok-e, hogy mi emberhússal élünk ?“

Nagy volt ijedsége szegény magyaroknak,
Minthogy a tatárok ezerannyin voltak ;
Jó, hogy akkor azon a vidéken jára
Szerecsenországnak jószívű királya.

Ez a magyaroknak mingyárt pártját fogta,
Mert Magyarországot egyszer beutázta,

S ekkor Magyarország jámbor lelkü népe,
Igen becsületes módon bánt ő véle.

El sem feledte ezt a szerencsen király ;
Azért a magyarok védelmére kiáll,
S a tatár császárral, kivel jó barát volt,
Kiengesztelésül ily szavakat váltott :

„Kedves jó barátom, ne bánts d e sereget,
Legkisebbet sem fog ez ártani neked,
Igen jól ismerem én a magyar népet,
Kedvemért bocsásd át országodon őket.“

„A kedvedért, pajtás, hát csak már megteszem,“
Szólt kibékülve a tatár fejedelem,
De még meg is írta az úti levelet,
Hogy senki se bánts a magyar sereget.

Az igaz, hogy nem is lett semmi bántása,
De még is örült, hogy elért a határra,
Hogy ne örült volna ? ez a szegény vidék
Egyebet se' terem : medvehúst meg fűgét.

IX.

Tatárország hegyes-völgyes tartománya
Messziről nézett a seregnek utána,
Mert jól bent vala már nagy Taljánországban,
Rozmaringfa-erdők sötét árnyékában.

Itt semmi különös nem történt népünkkel,
Csak hogy küzködni kellett a hideggel,
Mert Taljánországban örökös tél vagon ;
Mentek katonáink csupa havon, fagyon.

No de a magyarság erős természete,
Bármi nagy hideg volt, megbirkózott vele ;
Aztán meg, ha fáztak, hát kapták magokat,
Leszálltak s hátokra vették a lovokat.

X.

Ekképen jutottak át Lengyelországba,
Lengyelek földjéről pedig Indiába ;
Franciaország és India határos,
De köztök az út nem nagyon mulatságos.

India közepén még csak dombok vannak,
De aztán a dombok mindig magasabbak,
S mikor a két ország határát elérik
Már akkor a hegyek felnyúlnak az égig.

Tudni való, hogy itt a sereg izzadott,
Le is hányt magáról dolmányt, nyakraalót . . .

Hogy ne az istenért? a nap fejöek felett
Valami egy óra-járásra lehetett.

Enni nem ettek mást, mint levegőeget;
Ez olyan sűrű ott, hogy harapni lehet.
Hanem még italhoz is furcsán jutottak:
Ha szomjajztak, vizet felhőből facsartak.

Elérték végtére tetejét a hegynek;
Itt már oly meleg volt, hogy csak éjjel mentek.
Lassacskán mehettek; nagy akadály volt ott:
Hát a csillagokban a ló meg-megbotlott.

Amint ballagtak a csillagok közepett,
Kukorica Jancsi ekkép elmélkedett:
„Azt mondják, ahányszor egy csillag leszalad,
A földön egy ember élete megszakad.

Ezer a szerencséd te gonosz mostoha,
Hogy nem tudom, melyik kinek a csillaga;
Nem kínzanád tovább az én galambomat —
Mert lehajítanám mostan csillagodat.“

Eztán nemsokára lejtősen haladtak,
Alacsonyodtak már a hegyek alattok,
A szörnyű forróság szinte szünni kezdett,
Mentül beljebb érték a francia földet.

XI.

A franciák földje gyönyörű tartomány,
Egész paradicsom, egész kis Kánaán,
Azért is vásott rá a törökök foga,
Pusztító szándékkal azért törtek oda.

Mikor a magyarság beért az országba,
A törökök ott már raboltak javába;
Kirabolták a sok gazdag templom kincsét,
És üresen hagytak minden boros pincét.

Látni lehetett sok égő város lángját,
Kivel szemközt jöttek, azt kardjokra hányták,
Magát a királyt is kiűzték várából,
S megfosztották kedves egyetlen lányától.

Igy találta népünk a francia királyt,
Széles országában föl s le bujdosva járt;
Amint őt meglátták a magyar huszárok,
Sorsán szánakozó könnyet hullatának.

A bujdosó király ily szókat hallatott:
„Ugy-e, barátim, hogy keserves állapot?
Kincsem vetélkedett Dárius kincsével,
S most küzködnöm kell a legnagyobb inséggei.“

A vezér azt mondá vigasztalására :
 „Ne búsulj, franciák fölséges királya !
 Megtáncoltatjuk mi ezt a gonosz népet,
 Ki ily méltatlanul mert bánni te véled.

Ez éjjelen által kipihenjük magunk,
 Mert hosszú volt az út, kissé elfáradtunk ;
 De holnap azután, mihelyt fölkel a nap,
 Visszafoglaljuk mi veszített országodat.“

„Hát szegény leányom, hát édes leányom ?“
 Jajdult föl a király, „ötet hol találok ?
 Elrabolta tőlem törökök vezére . . .
 Aki visszahozza, számolhat kezére.“

Nagy buzdítás volt ez a magyar seregnek ;
 Minden ember szívét reménység szállta meg.
 Ez volt mindeniknek fejében föltéve ;
 „Vagy visszakerítem, vagy meghalok érte.“

Kukorica Jancsi tán egy maga volt csak
 Meg nem hallója az elmondott dolognak ;
 Jancsinak az esze más egyeben jára :
 Visszaemlékezett szép lluskájára.

XII.

Másnap reggel a nap szokás szerint fölkel,
 De nem lát és nem hall olyat minden reggel,
 Mint a milyet hallott, mint a milyet látott
 Mingyárt, mihelyest a föld szélére hágott.

Megszólt a sereg harsány trombitája,
 Minden legény talpon termett szózatára ;
 Jól kiköszörülték acél szablyáikat,
 Azután nyergelték gyorsan a lovakat.

A király erőnek erejével rajt volt,
 Hogy ő is elmegy, s a többiekkel harcol ;
 Hanem a huszárok bölcs eszű vezére
 A királyhoz ilyen tanácsot intéze :

„Nem, kegyelmes király ! csak maradj te hátra,
 A te karjaid már gyöngék a csatára ;
 Tudom, meghagyta az idő bátorságod,
 De mi haszna ? hogyha erőd veled szállott.

Bízd az isten után mi reánk ügyedet ;
 Fogadást teszünk, hogy mire a nap lemegy :
 Országodból tova üzzük ellenséged,
 S elfoglalhatd újra a királyi széket.“

Érre a magyarság lóra kerekedett,
 S keresni indult a rabló törököket ;

Nem soká kereste, mingyárt rájok akadt,
És egy követ által izent nekik hadat.

Visszajött a követ, harsog a trombita,
Rémséges zugással kezdődik a csata ;
Acélok csengése, torkok kurjantása
Volt a magyaroknál harci jeladása.

A sarkantyút vágják lovak oldalába,
Dobogott a földön lovak patkós lába,
Vagy talán a földnek dobbant meg a szíve,
E vést jövendőllő zajra megijedve.

Törökök vezére hét lófarkú basa,
Őt akós hordónak elég volna hasa ;
A sok boritaltól piroslik az orra,
Azt hinné az ember, hogy érett uborka.

A török csapatnak nagy hasu vezére
Rendbe szedte népét a harcnak jelére ;
A rendbe szedett nép ugyan csak megállott,
A mint megrohanták a magyar huszárok.

De nem volt gyerekség ez a megrohanás,
Lett is nem sokára szörnyű rendzavarás ;
Izzadott a török véres verítéket,
Tőle a zöld mező vörös tengerré lett.

Hejh csinálom-adta ! meleg egy nap volt ez,
Heggyé emelkedett már a török holttest.
De a basa még él mennykő nagy hasával,
S Kukorica Jancsit célozza vasával.

Kukorica Jancsi nem veszi tréfának,
S ily szóval megy neki a török basának :
„Atyafi ! te úgy is sok vagy egy legénynek ;
Megállj, én majd kettőt csinálók belőled.“

S akként cselekedett, a mint megfogadta,
Szegény török basát ketté hasította,
Jobbra-balra hullott izzadó lováról,
Így múlt ki ő kelme ebből a világból.

Mikor ezt látta a gyáva török sereg,
Uccu ! hátat fordít és futásnak ered,
Futott, futott s talán mostanság is futna,
Hogyha a huszárok el nem érték volna.

De bezeg elérték, le is kaszabolták ;
Hullottak a fejek előttök, mint a mák.
Egyetlen egy nyargal még ló halálába,
Ennek Kukorica Jancsi ment nyomába.

Hát a török basa fia vágatott ott,
Ölében valami fehérféle látszott.

A fehérség volt a francia királylány ;
Nem tudván magáról semmit, elájulván.

Soká nyargalt Jancsi, a míg utólérte,
„Megállj, a hitedet!“ kiáltott feléje,
„Állj meg, vagy testeden mingyárt nyitok kaput,
Melyen által hitvány lelked pokolba fut“.

De a basa fia meg nem állott volna,
Ha a ló alatta össze nem omolna,
Összeomlott, ki is fújta ott páráját.
Basa fia ilyen szóra nyitá száját :

„Kegyelem, kegyelem, nemes lelkű vitéz !
Ha semmi másra nem : ifjúságomra nézz ;
Ifjú vagyok még, az életet szeretem . . .
Vedd el mindenemet, csak hagyd meg életem !“

„Tartsd meg mindenedet, gyáva élheterlen !
Kezem által halni vagy te érdemetlen.
Hordd el magad innen, vidd hírül hazádnak,
Haramja fiai hogy és mikép jártak.“

Leszállott lováról, királylányhoz lépe,
És beletekintett gyönyörű szemébe,
Melyet a királylány épen most nyitá ki,
Mialatt ily szókat mondának ajaki :

„Kedves szabadítóm ! nem kérdezem, ki vagy ?
Csak annyit mondok, hogy hálám irántad nagy.
Háládatosságból én mindent megteszek,
Hogyha kedved tartja, feleséged leszek.“

Jancsi ereiben nem folyt víz vér helyett,
Szívében hatalmas tusa keletkezett ;
De lecsillapítá szive nagy tusáját,
Emlékezetébe hozván lluskáját.

Nyájasdalon így szólt a szép királylányhoz :
„Menjünk, rózsám, elébb az édes atyáddhoz.
Ott majd közelebről vizsgáljuk a dolgot.“
S ló előtt a lyánnal lassacskán ballagott.

XIII.

Kukorica Jancsi meg a királyleány
Csatahelyre értek a nap alkonyatán.
A leáldozó nap utósó sugára
Vörös szemmel nézett a siralmas tájra.

Nem látott egyebet, csak a véres halált,
S hollósereget, mely a halottakra szállt ;
Nem igen télt benne nagy gyönyörűsége,
Le is ereszkedett tenger mélységébe.

A csatahely mellett volt egy jókora tó.
Tiszta szőke vizet magába foglaló.
De piros volt az most, mert a magyar sereg
Török vértől magát vízében mosta meg.

Miután megmosdott az egész legénység,
A francia királyt várába kísérték;
A csatamezőtől az nem messzire állt . . .
Ide kísérték hát a francia királyt.

Alighogy bevonult a várba a sereg,
Kukorica Jancsi szinte megérkezett.
Olyan volt mellette az ékes királylány,
Mint felhő mellett a tündöklő szivárvány.

Hogy az öreg király leányát meglátta,
Reszkető örömmel borult a nyakába,
S csak azután mondta a következőket,
Mikor a lány ajkán tőle sok csók égett:

„Most már örömemnek nincsen semmi hija;
Szaladjon valaki, s a szakácsot hija,
Készítsen, a mi jó, mindent vacsorára,
Az én győzedelmes vitézim számára.

„Király uram! nem kell híni a szakácsot“,
A király mellett egy hang ekkép rikácsolt,
„Elkészítettem már mindent hamarjában,
Föl is van tálalva a szomszéd szobában.“

A szakács szavai kedvesen hangzottak
Füleiben a jó magyar huszároknak;
Nem igen sokáig hivatták magokat,
Körüülték a megterhelt asztalokat.

A mily kegyetlenül bántak a törökkel,
Csak úgy bántak ők most a jó ételekkel;
Nem is csoda biz az, mert megéhezének
A nagy öldöklésben a derék vitézek.

Járta már a kancsó isten igazába,
Ekkor a királynak ily szó jött szájába:
„Figyelmezzetek rám, ti nemes vitézek,
Mert nagy fontosságú, amit majd beszéltek.“

S a magyar huszárok mind figyelmezőnek,
Fölfogni értelmét király beszédének,
Aki egyet ivott, azután köhhentett,
S végre ily szavakkal törte meg a csendet:

„Mindenek előtt is mondd meg a nevedet,
Bátor vitéz, aki lányom megmentetted.“
„Kukorica Jancsi becsületes nevem;
Egy kicsit parasztos, de én nem szégyenlem.“

Kukorica Jancsi ekképen felele,
 Azután a király ily szót váltott vele :
 „En a te nevedet másnak keresztelem,
 Mától fogva neved János vitéz legyen.

Derék János vitéz, halld most beszédemet :
 Minthogy megmentetted kedves gyermekemet,
 Vedd el feleségül, legyen ő a tied,
 És vele foglald el királyi széketem.

A királyi széken én sokáig ültem,
 Rajta megvénültem, rajta megöszültem.
 Nehezek nekem már a királyi gondok,
 Annakokáért én azokról lemondok.

Homlokodra teszem a fényes koronát,
 Fényes koronámért nem is kívánok mást,
 Csak hogy e várban egy szobát rendelj nékem,
 Melyben hátralevő napjaimat éljem.“

A király szavai im ezek valának,
 Nagy csodálkozással hallák a huszárok.
 János vitéz pedig e szíves beszédet
 Alázatos hangon ekkép köszöné meg :

„Köszönöm szépen a kelmed jó'karatját,
 Amely reám nézve nem érdemlett jóság ;
 Egyszersmind azt is ki kell nyilatkoztatnom,
 Hogy én e jóságot el nem fogadhatom.

Hosszu históriát kéne elbeszélnem,
 Miért e jósággal lehetetlen élnem ;
 De attól tartok, hogy megünnák kelmetek ;
 S én másnak terhére lenni nem szeretek.“

„De csak beszélj, fiam, meghallgatjuk biz azt ;
 Hiáavalóság, ami téged aggaszt.“
 Így biztatta őt a jó francia király,
 S János vitéz beszélt, amint itt írva áll :

XIV.

„Hogy is kezdjem csak hát ? . . . Mindennek előtte
 Hogyan tettem szert a Kukorica névre ?
 Kukorica között találtak engemet.
 Ugy ruházták rám a Kukorica nevet.

Egy gazdaember jó lelkű felesége
 — Amint ő nekem ezt sokszor elmesélte —
 Egyszer kinézett a kukoricaföldre,
 S ott egy barázdában lelt engem heverve.

Szörnyen sikoltottam, sorsomat megszánta,
 Nem hagyott a földön, felvett a karjára,

És haza felé ezt gondolta mentiben :
„Fölnevelem szegényt, hisz úgy sincs gyermekem“.

Hanem volt ám neki haragos vad férje,
Akinek én sehogy sem voltam inyére,
Hejh, amikor engem ez otthon meglátott,
Ugyancsak járták a cifra káromlások.

Engesztelte a jó asszony ily szavakkal :
„Hagyjon kend föl, apjok, azzal a haraggal.
Hiszen ott kinn csak nem hagyhattam vesztére,
Tarthatnék-e számot isten kegyelmére ?

Aztán nem lesz ez a háznál haszontalan,
Kendnek gazdagsága, ökre és juha van,
Ha fölcsuporodik a kis istenadta,
Nem kell kendnek bérest, juhászt fogadnia.“

Valahogy, valahogy csakugyan engedett ;
De azért rám soha jó szemet nem vetett.
Hogyha nem ment dolgom a maga rendiben,
eg-meghusángolt ő amugy istenesen.

Munka s ütlek között ekkép nevelkedtem,
Részeseültem nagyon kevés örömeiben ;
Az egész örömem csak annyiból állott,
Hogy a faluban egy szép kis szőke lány volt.

Ennek édes anyja jókor a síré lett,
Édes apja pedig vett más feleséget ;
Hanem az apja is elhalt nem sokára,
Igy utott egyedül mostoha anyjára.

Ez a kis leányzó volt az én örömem,
Az egyetlen rózsza tüskés életemen.
Be tudtam is ötet szeretni, csodálni !
Ugy hittak minket, hogy : a falu árvái.

Már gyerek koromban hogyha őt láthattam,
Egy tűrős lepényért látását nem adtam ;
Örültem is, mikor a vasárnap eljött,
És vele játszhattam a gyerekek között.

Hát mikor még aztán sihederré lettem,
S izegni-mozogni elkezdett a szívem !
Csak úgy is voltam ám, mikor megcsókoltam,
Hogy a világ összedőlhetett miattam.

Sokszor megbántotta gonosz mostohája . . .
Isten neki soha azt meg ne bocsássa ;
És ki tudja, még mit el nem követ rajta,
Ha fenyegetésem zabolán nem tartja.

Magamnak is ugyan kutyául lett dolga,
Belefektettük a jó asszonyt a sirba,

Aki engem talált, és aki, mondhatom,
Mint tulajdon anyám, úgy viselte gondom.

Kemény az én szívem, teljes életemben
Nem sokszor esett meg, hogy könnyet ejtettem,
De nevelő-anyám sírjának halmára
Hullottak könnyeim zápornak módjára.

Iluska is, az a szép kis szőke leány,
Nem tettetett bútól fakadt sírva halmán ;
Hogyne ? az istenben boldogult jó lélek
Kedvezett, amiben lehetett, szegénynek.

Nem egyszer mondta, hogy : „várazzatok csak
Én még benneteket összeházasítlak ;
Olyan pár válik is ám ti belőletek,
Hogy még ! . . . várjatok csak, várjatok, gyerekek !“

Hát hiszen vártunk is egyre keservesen ;
Meg is tette volna, hiszem az egy istent,
(Mert szavának állott ő minden időbe)
Ha le nem szállt volna a föld mélységébe.

Azután hát aztán, hogy meghalálozott,
A mi reménységünk végkép megszakadt :
Mindazonáltal a reménytelenségbe
Ugy szerettük egymást, mint annak előtte.

De az úristennek más volt akaratja,
Szívünknek ezt a bús örömet sem hagyta.
Egyszer én valahogy nyájam elszalasztám,
Annak következtén elcsapott a gazdám.

Búcsút mondtam az én édes Iluskámnak,
Keserű érzéssel mentem a világnak.
Bujdosva jártam a világot széltére,
Mígnem katonának csaptam föl végtére.

Nem mondtam én neki, az én Iluskámnak,
Hogy ne adja szívét soha senki másnak,
Ő sem mondta nekem, hogy hűséges legyek —
Tudtuk, hogy hűségünk úgy sem szegjük mi meg.

Azért szép királylyány ne tarts reám számot ;
Mert ha nem bírhatom kedves Iluskámat :
Nem is fogok bírni senkit e világon,
Ha elfelejtkezik is rólam halálom.“

XV.

János vitéz ekkép végzé történetét,
Nem hagyta hidegen a hallgatók szívét ;
A királylyány arcát mosta hőnnyhullatás,
Melynek kútfeje volt bánat s szánakozás.

A király e szókat intézte hozzája :
 „Nem erőtetlek hát, fiam, házasságra ;
 Hanem amit nyujtok hálámnak fejében,
 Elfogadását nem tagadod meg tőlem.“

Erre kinyitotta kincstárát a király ;
 Parancsolatjára egy legény előáll,
 S arannyal tölti meg a legnagyobb zsákot,
 János ennyi kincset még csak nem is látott.

„Nos hát János vitéz, lányom megmentője“,
 Beszélt a király, ez legyen tetted bére.
 Vidd el mindenestül ezt a teli zsákot,
 És boldogítsd vele magadat s mátkádat.

Tartóztatnálak, de tudom, nem maradnál,
 Kivánczol lenni már is galambodnál,
 Eredj tehát — hanem társid maradjanak ;
 Éljenek itt néhány mulatságos napnak.“

Ugy volt biz az, amint mondotta a király,
 János vitéz kívánt lenni galambjánál.
 Búcsuzott a királylyánytól érzékenyül,
 Aztán a tengerhez ment és gályára ült.

A király s a sereg elkísérte oda.
 Tőlük sok „szerencsés jó utat“ hallhata,
 S szemekkel néztek mindaddig utána,
 Míg a nagy messzeség ködöt nem vont rája.

XVI.

Ment János vitézzel a megindult gálya,
 Szélbe kapaszkodott széles vitorlája,
 De sebesebben ment János gondolatja,
 Utjában semmi sem akadályoztatta.

János gondolatja ilyenforma vala :
 „Hejh Iluskám, lelkem szépséges angyala !
 Sejtéd-e te mostan, milyen öröm vár rád ?
 Hogy haza tart kincsel bővelkedő mátkád ?

Haza tartok én, hogy végre valahára
 Sok küzködés után legyünk egymás párja,
 Egymás párja leszünk, boldogok, gazdagok ;
 Senki fiára is többé nem szorulok.

Gazd'uram ugyan nem legszebben bánt velem ;
 Hanem én ő neki mindazt elengedem.
 S igazság szerint ő oka szerencsémnek ;
 Meg is jutalmazom, mihelyt hazaérek.“

Ezt gondolta János s több ízben gondolta,
 Mialatt a gálya ment sebes haladva ;

De jó messze volt még szép Magyarországtól,
Mert Franciaország esik tőle távol.

Egyszer János vitéz a hajófödélen
Sétált föl s alá az est szürkületében.
A kormányos ekkép szól legényeihez :
„Piros az ég alja ; aligha szél nem lesz.“

Hanem János vitéz nem figyelt e szóra,
Feje fölött repült egy nagy sereg gólya ;
Őszre járt az idő, ezek a madarak
Bizonyosan szülő-földéről szálltanak.

Szelíd epedéssel tekintett utánok.
Mintha azok neki jó hírt mondanának,
Jó hírt lluskáról, szép lluskájáról,
S oly régen nem látott kedves hazájáról.

XVII.

Másnap, amint az ég alja jövendölte,
Csakugyan szél támadt, még pedig nem gyöngé.
Zokogott a tenger hánykodó hulláma
A zúgó fergeteg korbácsolására.

Volt a hajó népe nagy megijedésben,
Amint szokott lenni olyan vad szélvészben.
Hiába volt minden erőmegfeszítés,
Nem látszott sehonnan érkezni menekvés.

Sötét felhő is jön ; a világ elborúl,
Egyszerre megdőrdült az égiháború,
Villámok cikáznak, hullnak szanaszerte ;
Egy villám a hajót izről porra törte.

Látszik a hajónak diribje-darabja,
A holttesteket a tenger elsodorja.
Hát János vitéznek milyetén sors jutott ?
Őt is elsodorták a lelketlen habok ?

Hejh biz a haláltól ő sem volt már messze,
De mentő kezét az ég kiterjesztette,
S csodálatos módon szabadította meg,
Hogy koporsója a habok ne legyenek.

Ragadta őt a víz magasra, magasra,
Hogy tetejét érte már a felhő rőjtja ;
Ekkor János vitéz nagy hirtelenséggel
Meggapta a felhőt mind a két kezével.

Belekapaszkodott, el sem szalasztotta,
S nagy erőködéssel addig függött rajta,
Mígnem a felhő a tengerparthoz ére,
Itten rálépett egy szikla tetejére.

Először is hálát adott az istennek,
Hogy életét ekkép szabadtotta meg ;
Nem gondolt vele, hogy kincsét elvesztette,
Csakhogy el nem vészett a kincssel élete.

Azután a szikla tetején szétnézett,
Nem látott mást, csupán egy grifmadár-fészket.
A grifmadár épen fiait etette,
Jánosnak valami jutott az eszébe.

Odalopózkodott a fészekhez lassan.
És a grifmadárra hirtelen rápattan,
Oldalába vágja hegyes sarkantyuját,
S furcsa paripája hegyen-völgyön túlszállt.

Hányta volna le a madár nyakra-főre,
Lehányta volna ám, ha bírt volna véle,
Csakhogy János vitéz nem engedte magát,
Jól átszorította derekát és nyakát.

Ment, tudj' az isten, hány országon keresztül ;
Egyszer, hogy épen a nap az égre kerül :
Hát a virradatnak legelső sugára
Rásütött egyenest faluja tornyára.

Szent isten ! hogy örült ennek János vitéz,
Az öröm szemébe könnycseppeket idéz ;
A madár is, mivel szörnyen elfáradt már,
Vele a föld felé mindinkább közel jár.

Le is szállott végre egy halom tetején,
Alig tudott venni lélekzetet szegény,
János leszállt róla és magára hagyta,
És ment, elmerülve mély gondolatokba.

„Nem hozok aranyat, nem hozok kincseket,
De meghozom régi hűséges szívemet,
És ez elég neked, drága szép Iluskám !
Tudom, hogy nehezen vársz te is már reám.“

Ily gondolatokkal ért a faluvégre,
Érintette fülét kocsiknak zörgése,
Kocsiknak zörgése, hordóknak kongása ;
Szüretre készült a falu lakossága.

Nem figyelmezett ő szüretremenőkre,
Azok sem ismertek a megérkezőre ;
A falu hosszában ekképen haladott
A ház felé, ahol Iluskája lakott.

A pitvarajtónál be reszketett keze,
S mellében csakhogy el nem állt lélekzete ;
Benyitott végtére — de Iluska helyett,
Látott a pitvarban idegen népeket.

„Tán rossz helyen járok“, gondolta magában,
 És a kilincs megint volt már a markában . . .
 „Kit keres kegyelmed?“ nyájasan kérdezte
 János vitézt egy kis takaros menyecske.

Elmondotta János, hogy kit és mit keres . . .
 „Jaj, eszem a szívét, a naptól oly veres!
 Bizony-bizony alig hogy reá ismértem“,
 Szólott a menyecske meglepetésében.

„Jöjjen be már no, hogy az isten áldja meg,
 Odabenn majd aztán többet is beszélek.“
 Bevezette Jánost, karszékre ültette,
 S így folytatta ismét beszédét mellette :

„Ismer-e még engem? nem is ismer talán?
 Tudja, én vagyok az a kis szomszédleány,
 Itt Iluskáéknál gyakran megfordultam . . .“
 „Hanem hát beszéljen csak: Iluska hol van!“

Szavaiba vágott kérdezőleg János,
 A menyecske szeme könnytől lett homályos.
 „Hol van Iluska, hol?“ felelt a menyecske:
 „Szegény Jancsi bácsi! . . . hát el van temetve.“

Jó, hogy nem állt János, hanem ült a széken,
 Mert lerogyott volna kínos érzésében;
 Nem tudott mást tenni, a szivéhez kapott,
 Mintha ki akarná tépni a bánatot.

Igy ült egy darabig némán merevedve,
 Ázután szólt, mintha álmából ébredne:
 „Mondjatok igazat, ugy-e hogy férjhez ment?
 Inkább legyen férjnél, mintsem hogy odalent.“

Akkor legalább még egyszer megláthatom,
 S édes lesz nekem e keserű jutalom.“
 De a menyecskének orcáján láthatta,
 Hogy nem volt hazugság előbbi szózata.

XVIII.

János reá borúlt az asztal sarkára,
 S megeredt könnyének bőséges forrása,
 Amit mondott, csak úgy töredezve mondta,
 El-elakadt a nagy fájdalomtól hangja:

„Miért nem estem el háború zajában?
 Miért a tengerben sirom nem találtam?
 Miért, miért lettem e világra, miért?
 Ha ily mennykőcsapás, ilyen gyötrellem ért!“

Kifáradt végre őt kinozni fájdalom,
 Mintha munkájában elszenderült volna,

„Hogy halt meg galambom? mi baj lett halála?“
Kérdé, s a menyecske ezt felelte rája:

„Sok baja volt biz a szegény teremtésnek;
Kivált mostohája kinzása törte meg,
De meg is lakolt ám érte a rossz pára
Mert jutott inséges koldusok botjára.

Aztán meg magát is szörnyen emlegette,
Jancsi bácsi; ez volt végső lehellete:
Jancsikám, Jancsikám, az Isten áldjon meg,
Más világon, ha még szeretsz, tied leszek.

Ezek után kimult az árnyékvilágból;
A temetőhelye nincsen innen távol.
A falu népsége nagy számmal kísérte;
Minden kísérője könnyet ejtett érte.“

Kérelemszavára a szives menyecske
Jánost lluskája sirjához vezette;
Ottan vezetője őt magára hagyta,
Lankadtan borult a kedves sirhalomra.

Végig gondolta a régi szép időket,
Mikor még lluska tiszta szive égett,
Szive és orcája — s most a hideg földben
Hervadtan, hidegen vannak mind a ketten.

Leáldozott a nap piros verőfénye;
Halovány hold lépett a napnak helyébe;
Szomorún nézett ki az őszi homályból,
János eltántorgott kedvese hantjától.

Még egyszer visszatért. A sirhalom felett
Egyszerű kis rózsabokor nevelkedett.
Leszakította a virágszálat róla,
Elindult s mentében magában így szóla:

„Ki porából nőttél, árva kis virágszál,
Légy hűséges társam vándorlásaimnál;
Vándorlok, vándorlok a világ végeig,
Míg kívánt halálom napja megérkezik.“

XIX.

János vitéznek volt utjában két társa:
Egyik a búbánat, mely a szívét rágta,
Másik meg kardja volt, bedugva hüvelybe,
Ezt a török vértől rozsdá emésztette.

Bizonytalan úton ezekkel vándorolt.
Már sokszor telt s fogyott a változékony hold,
S váltott a téli föld szép tavaszi ruhát,
Mikor így szólítá meg szive bánatát:

„Mikor unod már meg örökös munkádat,
Te a kínozásban felhetetlen bánat!
Ha nem tudsz megölni, ne gyötörj hiába;
Eredj máshová, tán akadsz jobb tanyára.

Látom, nem te vagy az, ki nekem halált hoz,
Látom, a halálért kell fordulnom máshoz.
Máshoz fordulok hát; ti viszontagságok!
Óhajtott halálom tán ti meghozzátok “

Ezeket gondolta s elhagyta bánatát,
Ez szívéhez vissza most már csak néha szállt,
Hanem ismét eltűnt, (mert be volt az zárva,
S csak egy könnycseppet tett szeme pillájára.)

Utóbb a könnyel is végkép számot velett,
Csupán magát vitte a megunt életet,
Vitte, vitte, vitte egy sötét erdőbe,
Ott szekeret látott, amint bele lépe.

Fazekasé volt a szekér, melyet látott;
Kereke tengelyig a nagy sárba vágott;
Ütötte lovait a fazekas, szegény,
A szekér azt mondta; nem mozdulok biz én.

„Adj' Isten jó napot“ szólott János vitéz;
A fazekas rútol a szeme közé néz,
S nagy boszankodással im ezeket mondja:
„Nem nekem . . . van biz az ördögnek jó napja.“

„Be rossz kedvben vagyunk“ felelt neki János.
„Hogyne, mikor ez az út olyan posványos.
Nógatom lovamat már reggeltől kezdve;
De csak úgy van, mintha le volna enyvezve.“

„Segíthetünk azon . . . de mondja meg kend csak,
Ezen az úton itt vajon hova jutnak?“
Kérdé János vitéz egy útra mutatva,
Mely az erdőt jobbra végig hasította.

„Ezen az úton itt? dejsz erre ne menjen,
Nem mondok egyebet; . . . oda vesz különben.
Óriások lakják ott azt a vidéket,
Nem jött még ki onnan, aki oda lépett.“

Felelt János vitéz: „Bizza kend azt csak rám.
Mostan a szekérhez lássunk egymás után.“
Igy szólott, aztán a rúd végét megkapta,
S csak tréfamódra a sárból kiragadta.

Volt a fazekasnak jó nagy szeme, szája,
De mégis kicsiny volt az álmélkodásra;
Amire főleszmélt, hogy köszönjön szépen,
János vitéz már jól benn járt az erdőben.

János vitéz ment és elért nemsokára
 Az óriásföldnek félelmes tájára.
 Egy vágató patak folyt a határ mellett ;
 Hanem folyónak is jóformán beillett.

A pataknál állt az óriásföld csősze ;
 Mikor János vitéz a szemébe néze,
 Oly magasra kellett emelnie fejét,
 Mintha nézné holmi toronymak tetejét.

Óriások csősze őt érkezni látta,
 S mintha mennykő volna, így dörgött reája :
 „Ha jól látom, ott a fűben ember mozog ; —
 Talpam úgy is viszket, várj, majd rádázolok.“

De az óriás amint rálépett volna,
 János feje fölött kardját föltartotta,
 Bele lépett a nagy kamasz és elbődült,
 S hogy lábát felkapta : a patakba szédült.

„Épen úgy esett ez, amint csak kívántam“,
 János vitéznek ez járt gondolatában ;
 Amint ezt gondolta, szaladni is kezdett,
 S az óriás felett átment a vizet.

Az óriás még föl nem tápáskodhatott,
 Amint János vitéz a túlpartra jutott,
 Átjutott és neki suhintva szablyáját,
 Végigmetszette a csősz nyaka csigáját.

Nem kelt föl többé az óriások csősze,
 Hogy a rábizott tájt őrző szemmel nézze ;
 Napfogyatkozás jött szeme világára,
 Melynek elmulását hasztalanul várta.

Keresztül futott a patak vize testén ;
 Veres lett hulláma, vértől befestetvén. —
 Hát Jánost mi érte, szerencse vagy inség ?
 Majd meghalljuk azt is, várjunk csak kicsinnyég.

XX.

János az erdőben mindig beljebb haladt ;
 Sokszor meg-megállt a csodálkozás miatt,
 Mert nem látott minden léptében nyomában
 Olyat, amit látott Óriásországban.

Volt ennek a tájnak sok akkora fája,
 Hogy a tetejüket János nem is látta.
 Aztán olyan széles volt a fák levele,
 Hogy szűrnek is untig elég volna fele.

A szunyogok itten akkorára nőttek,
 Hogy ökrök gyanánt is máshol elkelnének.

Volt is mit aprítani János szablyájának,
Minthogy feléje nagy mennyiségben szálltak.

Hát még meg a varjúk! . . . hú, azok voltak ám!
Látott egyet ülni egyik fa sudarán,
Lehetett valami két mérföldre tőle,
Mégis akkora volt, hogy felhőnek vélte.

Igy ballagott János bámulva mód nélkül.
Egyszerre előtte valami sötétül.
Az óriáskirály nagy fekete vára
Volt, ami sötéten szeme előtt álla.

Nem hazudok, de volt akkora kapuja,
Hogy, hogy . . . biz én nem is tudom, hogy mekkora,
Csak hogy nagy volt biz az, képzelni is lehet;
Az óriás király kicsit nem épített.

Hát odaért János s ekkép elmélkedék:
„A külsejét látom, megnézem belsejét;“
S nem törődve azon, hogy majd megugratják,
Megnyitotta a nagy palota ajtaját.

No hanem hisz ugyan volt is mit látnia!
Ebédelt a király s tudj' isten hány fia.
Hanem mit ebédelt, ki nem találjátok;
Gondolnátok-e, mit? csupa kösziklákat.

Mikor János vitéz a házba belépett,
Nem igen kívánta meg ezt az ebédet;
De az óriások jószívű királya
Az ebédrel őt ily szépen megkínálta:

„Ha már itt vagy, jöszte és ebédelj velünk,
Ha nem nyelsz kösziklát, mi majd téged nyelünk;
Fogadd el, különben száraz ebédünket
Izról porra morzsolt testeddel sózzuk meg.“

Az óriás király ezt nem úgy mondta,
Hogy János tréfára gondolhatta volna;
Hát egész készséggel ilyen szókkal felelt:
„Megvallom, nem szoktam még meg ez edelt;

De ha kívánjátok, megteszem, miért ne?
Társaságotokba beállok ebédre,
Csupán egyre kérlek, s azt megtehetitek,
Számomra előbb kis darabot törjetek.“

Letört a sziklából valami öt fontot
A király, s a mellett ily szavakat mondott:
„Nesze, galuskának elég lesz e darab,
Aztán gombócot kapsz, hanem összeharapd.“

„Harapod bizony te, a kínos napodat!
De fogadom, bele is török a fogad!“

Kiáltott fel János haragos beszéddel,
S meglóditotta a követ jobb kezével.

A kő úgy a király homlokához koppant,
Hogy az agyveleje azonnal kiloccsant.
„Igy híj meg máskor is kőszikla-ebédre.“
Szólt s kacagott János, „ráfórt a gégedre!“

És az óriások elszomorodának
Keserves halálán a szegény királynak,
S szomorúságokban elfakadtak sírva . . .
Minden csepp könnyök egy dézsa víz lett volna.

A legöregebbik szólt János vitézhez :
„Urunk és királyunk, kegyelmezz, kegyelmezz !
Mert mi téged íme királynak fogadunk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk.“

„Amit bátyánk mondott, közös akaratumk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk!“
A többi óriás ekképen esengett,
„Fogadj el örökös jobbágyidul minket.“

Felelt János vitéz : „Elfogadom tehát
Egy kikötéssel a kendtek ajánlatát.
Én itt nem maradok, mert tovább kell mennem,
Itt hagyok valakit királynak helyettem.

Már akárki lesz is, az mindegy énnekem,
Kendtektől csupán ez egyet követelem :
Amidőn a szükség úgy hozza magával,
Nálam teremjenek kendtek teljes számmal.“

„Vidd, kegyelmes urunk, magaddal e sípot,
S ott leszünk, mihelyest jobbágyidat hívod.“
Az öreg óriás ezeket mondotta,
S János vitéznek a sípot átaladta.

János bedugta a sípot tarsolyába,
Kevélyen gondolva nagy diadalmára,
És számos szerencse-kívánások között
Az óriásoktól aztán elköltözött.

XXI.

Nem bizonyos, mennyi ideig haladott,
De annyi bizonyos, mennél tovább jutott,
Annál sötétebb lett előtte a világ,
S egyszerre csak annyit vesz észre, hogy nem lát.

„Éj van-e vagy szemem világa veszett ki?“
János vitéz ekkép kezdett gondolkodni.
Nem volt éj, nem veszett ki szeme világa,
Hanem hogy ez volt a sötétség országa.

Nem süttött az égen itt sem nap, sem csillag ;
 János vitéz csak úgy tapogatva ballag,
 Néha feje fölött elreppent valami,
 Szárnysuhogás-félét lehetett hallani.

Nem szárnyasuhogás volt az tulajdonképen,
 Boszorkányok szálltak arra seprőnyélen.
 Boszorkányoknak a sötétség országa
 Rég ideje a hogy birtoka, tanyája.

Ország gyűlését ő kelmők itt tartanak,
 Éjfél idejében ide lovaglanak.
 Most is gyülekeznek ország gyűlésére,
 A sötét tartomány kellő közepére.

Egy mélységes barlang fogadta be őket.
 A barlang közepén üst alatt tűz égett.
 Ajtó nyílásakor meglátta a tüzet
 János vitéz s annak irányán sietett.

Mikor János vitéz odaért: valának
 Egybegyülekezve mind a boszorkányok,
 Halkan lábújjhegyen a kulcslyukhoz mene,
 Furcsa dolgokon is akadt meg a szeme.

A sok vén szipirtyó benn csak úgy hemzsegett.
 Hánytak a nagy üstbe békát, patkányfejet,
 Akasztófa tövén nőtt füvet, virágot,
 Macskafarkat, kigyót, emberkoponyákat.

De ki tudná sorra mind előszámlálni ?
 Csakhogy János mindjárt át kezdette látni,
 Hogy a barlang nem más, mint boszorkánytanya.
 Erre egy gondolat agyán átvillana.

Tarsolyához nyult, hogy sipját elővegye,
 Az óriásoknak hogy jöjjön serege,
 Hānem megakadt a keze valamiben,
 Közelebb vizsgálta s látta, hogy mi legyen.

A seprők voltak ott egymás mellé rakva,
 Miken a boszorkány nép oda lovagla,
 Főlnyalábolta és messzire elhordá,
 Hogy a boszorkányok ne akadjanak rá.

Ekkor visszatért és sipjával füttyentett,
 És az óriások rögtön megjelentek.
 „Rajta, törjetek be szaporán, legények !“
 Parancsolá János, s azok betörének.

No hisz keletkezett cifra zenebona ;
 A boszorkány sereg gyorsan kirohana ;
 Keresték a seprőt kétségbeeséssel,
 De nem találták, s így nem repülhettek el.

Az óriások sem pihentek azalatt,
Mindenikök egy-egy boszorkányt megragadt,
S úgy vágta a földhöz dühös haragjába,
Hogy széjjellapultak lepénynek módjára.

Legnevezetesebb a dologban az volt,
Hogy valahányszor egy-egy boszorkány megholt,
Mindannyiszor oszlott az égnek homálya,
S derült lassankint a sötétség országa.

Már csaknem egészen nap volt a vidéken,
Az utolsó banya volt a soron épen . . .
Kire ismert János ebbe a banyába ?
Hát Iluskájának mostoha anyjára.

„De, kiáltott János, ezt magam döngetem“,
S óriás kezéből kivette hirtelen,
Hanem a boszorkány kicsusszant markából,
Uccu ! szaladni kezd, és volt már jó távol.

„A keserves voltát, rugaszkodj utána !“
Kiáltott most János egyik óriásra.
Szót fogadott ez, és a banyát elkapta,
És a levegőbe magasra hajtotta.

Igy találták meg az utolsó boszorkányt
Halva, János vitéz faluja határán ;
S minthogy minden ember gyűlölte, utálta,
Még csak a varju sem károgott utána.

Sötétség országa kiderült végképen,
Örökös homálynak napfény lett helyében,
János vitéz pedig rakatott nagy tüzet,
A tűz minden sepröt hamuvá égetett.

Az óriásoktól azután búcsút vett,
Szivükre kötvén a jobbágyi hűséget.
Ezek ígérték, hogy hűségesek lesznek,
S János vitéz jobbra és ők balra mentek.

XXII.

Vándorolgotott az én János vitézem,
Meggyógyult már szíve a bűtől egészen,
Mert mikor keblén a rózsaszálra nézett,
Nem volt az többé bű, amit akkor érzett.

Ott állott a rózsa mellére akasztva,
Melyet Iluskája sírjáról szakasztta.
Valami édesség volt érzésében,
Ha János elmerült annak nézésében.

Igy ballagott egyszer. A nap lehanyatlott,
Hagyva maga után piros alkonyatot ;

A piros alkony is eltűnt a világról,
Követve fogyó hold sárga világától.

János még ballagott; amint a hold leszállt,
Ő fáradottan a sötétségben megállt,
S valami halomra fejét lehajította,
Hogy fáradalmát az éjben kinyugodja.

Ledőlt, el is aludt, észre nem is véve,
Hogy nem nyugszik máshol, hanem temetőbe.
Temetőhely volt ez, ócska temetőhely:
Harcoltak hantjai a rontó idővel.

Mikor az éjjélnek jött rémes órája,
A száját mindenik sirhalom feltátja,
S fehér lepedőben halvány kisértetek
A sirok torkából kiemelkedtenek.

Táncot és éneket kezdtetek meg legott,
Lábok alatt a föld reszketve dobogott;
Hanem János vitéz álmai közepett
Sem énekszóra, sem táncra nem ébredett.

Amint egy kisértet őt megpillantotta,
„Ember, élő ember!” e szót kiáltotta,
„Kapjuk fel, vigyünk el! mért olyan vakmerő,
Tartományunkba belépni miként mer ő?”

És oda suhantak mind a kisértetek,
És körülötte már karéjt képeztenek,
És nyultak utána, de a kakas szóval,
S a kisértet mind eltűnt a kakasszóval.

János is felébredt a kakas szavára,
Testét a hidegtől borzadás átjárta;
Csipős szél lengette a síri fűveket,
Lábra szedte magát s útra kerekedett.

XXIII.

János vitéz egy nagy hegy tetején jára,
Hogy a kelő hajnal rásütött arcára.
Gyönyörűséges volt, amit ekkor látott,
Meg is állt, hogy körülnézze a világot.

Haldoklóféltben volt a hajnali csillag,
Halovány sugára már csak alig csillog,
Mint gyorsan kiröppent fohász, eltűnt végre,
Mikor a fényes nap föllépett az égre.

Föllépett aranyos szekeren ragyogva,
Nyájasan nézett a sik tengerhabokra.
Mik, úgy tetszett, mintha még szenderegének,
Elfoglalva térét a végtelenségnek.

Nem mozdult a tenger, de fickádoztanak
Sima hátán néha apró tarka halak,
S ha napsugár érte pikkelyes testöket,
Tündöklő gyémántnak fényeként reszketett.

A tengerparton kis halászkunyhó áll; ;
Öreg volt a halász, térdig ért szakálla,
Épen mostan akart hálót vetni vízbe,
János oda ment és tőle ezt kérdezte:

„Ha szépen megkérem kendet, öreg bátya,
Átszállít-e engem tenger más partjára?
Örömet fizetnék, hanem nincsen pénzem,
Tegye meg kend ingyen, köszönettel vészem.“

„Fiam, ha volna sem kéne pénzed nekem,“
Felelt a jó öreg nyájasan, szelíden.
„Megtermi mindenkor a tenger mélysége,
Ami kevésre van éltemnek szüksége.“

De micsoda járat vetett téged ide?
Az óperenciás tenger ez, tudod-e?
Azért semmi áron által nem vihetlek,
Se vége, se hossza ennek a tengernek.“

„Az óperenciás?“ kiáltott fel János,
„Annál inkább vagyok hát kíváncsiságos;
De már így átmegyek, akárhová jutok.
Van még egy mód hátra... a sípomba fuvok.“

És megfújta sípját. A sípnek szavára
Egy óriás mingyárt előtte is áll.
„Át tudsz-e gázolni ezen a tengeren?“
Kérdi János vitéz „gázolj által velem“.

„Át tudok-e?“ szól az óriás és nevet,
„Meghiszem azt; foglalj a vállamon helyet.
Így ni; most kapaszkodj meg jól a hajamba.“
És már meg is indult, amint ezt kimondta.

XXIV.

Vitte az óriás János vitézünket;
Nagy lába egyszerre félmérföldet lépett,
Három hétig vitte szörnyü sebességgel,
De a tulsó partot csak nem érhatték el.

Egyszer a távolság kékellő ködében
Jánosnak valami akad meg szemében.
„Nini, ott már a part!“ szölt megörvendezve.
„Biz az csak egy sziget“, felelt, aki vitte.

János ezt kérdezte: „És micsoda sziget?“
„Tündérország, róla hallhattál eleget.“

Tündérország ; ott van a világnak vége,
A tenger azon túl tűnik semmiségbe.“

„Vigy oda hát engem, hűséges jobbágyom,
Mert én azt meglátni fölötte kívánom “
„Elvihetlek“, felelt az óriás neki,
„De ott életedet veszély fenyegeti.

Nem olyan könnyű ám a bejárás oda,
Őrizi kapuját sok iszonyú csoda . . .“
„Ne gondolj te azzal, csak vigy el odáig ;
Hogy bemehetek-e vagy nem, majd elvállik.“

Szófogadásra így inté az óriást,
Aki tovább nem is tett semmi kifogást,
Hanem vitte őtet és a partra tette,
És azután útját visszafelé vette.

XXV.

Tündérország első kapuját őrzötte
Félrőfös körmökkel három szilaj medve.
De fáradságosan János keze által
Mind a három medve egy lett a halállal.

„Ez elég lesz mára“, János ezt gondolta,
Nagy munkája után egy padon nyugodva.
„Ma ezen a helyen kissé megpihenek,
Holnap egy kapuval ismét beljebb megyek.“

És amint gondolta, akkép cselekedett,
Második kapuhoz másnap közeledett.
De már itt keményebb munka várt ám rája,
Itt őrzőnek három vad oroszlán álla.

Hát neki gyürkőzik ; a fenevadakra
Ráront hatalmasan, kardját villogtatva ;
Védelmetzték azok csunyaúl magokat,
De csak mind a három élete megszakadt.

Igen feltüzelt ez a győződelem,
Azért, mint tennap, most még csak meg sem pihen,
De letörölve a sűrű verítéket,
A harmadik kapu közelébe lépett.

Uram ne hagyj el ! itt volt a szörnyű strázsza ;
Vért jéggé fagyasztó volt rémes látása.
Egy nagy sárkánykígyó áll itt a kapuban,
Elnyelne hat ökröt, akkora szája van.

Bátorság dolgában helyén állott János,
Találós ész sem volt ő nála hiányos,
Látta, hogy kardjával nem boldogúl itten,
Más módot keresett hát, hogy bemehessen.

A sárkánykigyó nagy száját feltátotta,
 Hogy Jánost egyszerre szerteszét harapja ;
 S mit tesz ez a dolog ilyen állásába ?
 Hirtelen beugrik a sárkány torkába.

Sárkány derekában kereste a szívet,
 Ráakadt és bele kardvasat merített.
 A sárkány azonnal széjjelterpeszkedett,
 S kinyögte magából a megtört életet.

Hej János vitéznek került sok bajába,
 Míg lyukat fúrhatott sárkány oldalába.
 Végtére kifúrta, belőle kimászott,
 Kaput nyit, és látja szép Tündérországot.

XXVI.

Tündérországból csak híre sincs a télnek,
 Ott örökös tavasz pompájában élnek ;
 S nincsen ott nap kelte, nap lenyugovása,
 Örökös hajnalnak játszik pirossága.

Benne tündérfiak és tündérleányok
 Halált nem ismerve élnek boldogságnak ;
 Nem szükséges nekik sem étel sem ital,
 Élnek a szerelem édes csókjaival.

Nem sir ott a bánat, de a nagy örömtől
 Gyakran a tündérek szeméből könny gördül ;
 Leszivárog a könny a föld mélységébe,
 És ennek méhében gyémánt lesz belőle.

Szöke tündérlyányok sárga hajukat
 Szálanként keresztülhúzzák a föld alatt ;
 E szálakból válik az aranynak érce,
 Kincsleső emberek nem kis örömére.

A tündérgyerekek ott szivárványt fonnak
 Szemsugarából a tündérleányoknak ;
 Mikor a szivárványt jó hosszúra fonták,
 Ékesítik vele a felhős ég boltját.

Van a tündéreknek virágnyszolyája,
 Örömtől ittasan heverésznek rája ;
 Illatterhes szellők lanyha fuvallatja
 Őket a nyoszolyán álomba ringatja.

És amely világot álmaikban látnak,
 Tündérország még csak árnya e világnak.
 Ha a földi ember először lyányt ölel,
 Ennek az álomnak gyönyöre tölti el.

XXVII.

Hogy belépett János vitéz ez országba,
Mindent, amit látott, csodálkozva láta.
A rózsaszín fénytől kápráztak szemei,
Alig hogy merészelt körültekinteni.

Meg nem futamodtak tőle a tündérek,
Gyermekszelidséggel hozzá közelgének,
Illették őt nyájas enyelgő beszéddel,
És a szigetbe őt mélyen vezették el.

Amint János vitéz mindent megszemléle,
S végtére álmából mintegy föleszméle :
Kétségbeesés szállt szívének tájára,
Mert eszébe jutott kedves lluskája.

„Itt hát, hol országa van a szerelemnek,
Az életen által én egyedül menjek ?
Amerre tekintek, azt mutassa minden,
Hogy boldogság csak az én szívemben nincsen ?“

Tündérországnak egy tó állott közepén,
János vitéz búsan annak partjára mén,
S a rózsát, mely sírján termett kedvesének,
Levette kebléről s ekkép szólítja meg :

„Te egyetlen kincsem ! hamva kedvesemnek !
Mutasd meg az utat, én is majd követlek.“
S beveté a rózsát a tónak habjába ;
Nem sok hija volt, hogy ő is ment utána . . .

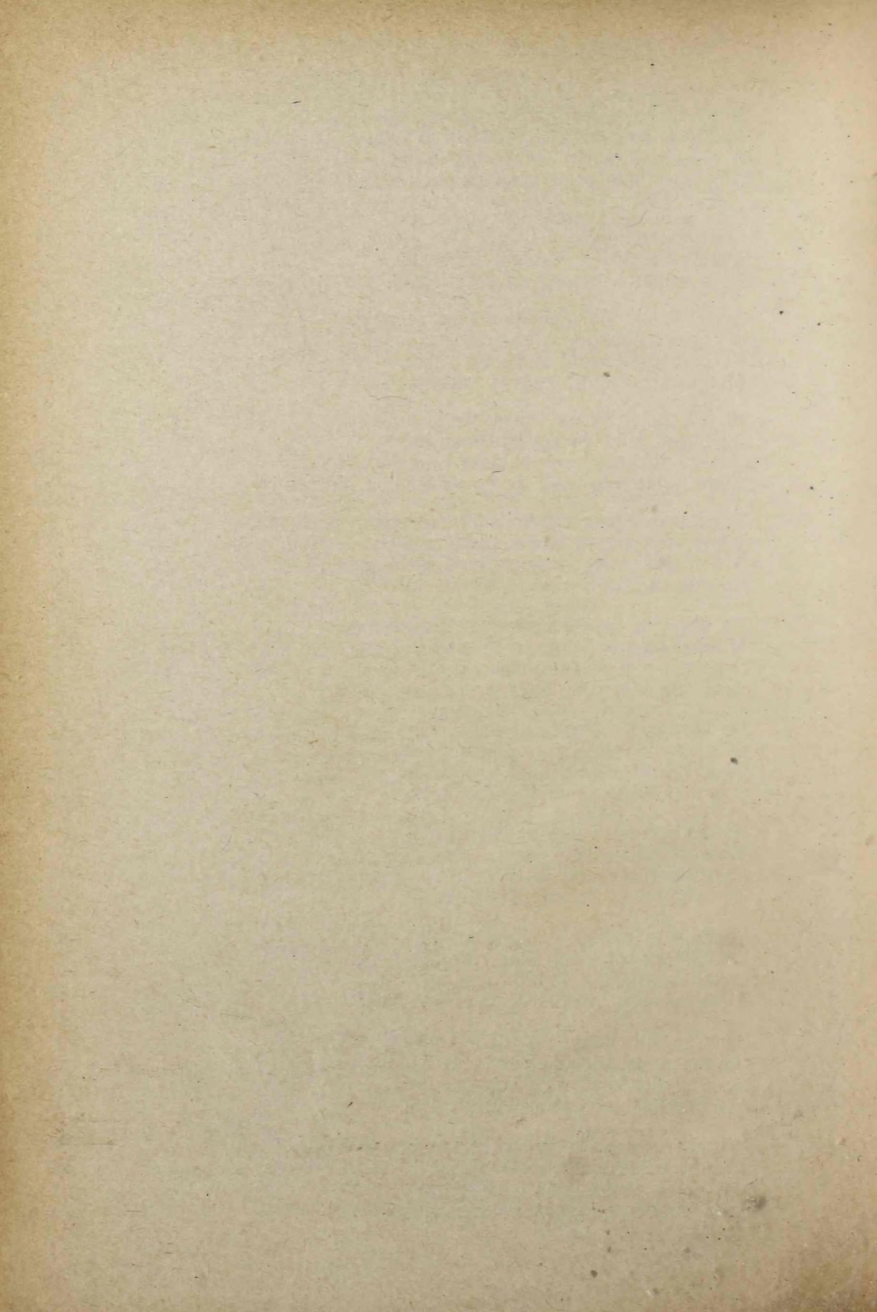
De csodák csodája ! mit látott, mit látott !
Látta lluskává válni a virágot.
Eszeveszettséggel rohant a habokba,
S a föltámadt leányt kiszabadította.

Hát az élet vize volt ez a tó itten,
Mindent feltámasztó, ahova csak cseppen.
Iluska porából nőtt ki az a rózsá,
Igy halottaiból őt feltámasztotta.

Mindent el tudnék én beszélni ékesen,
Csak János vitéznek akkori kedvét nem,
Mikor lluskáját a vízből kihozta,
S rég szomjas ajakán égett első csókja.

Bé szép volt lluska ! a tündérleányok
Gyönyörködő szemmel mind rá bámulának ;
Őt királynéjoknak meg is választották,
A tündérfiak meg Jánost királyokká.

A tündérnemzetség gyönyörű körében
S kedves lluskája szerető ölében
Mai napig János vitéz ő kegyelme
Szép Tündérországnak boldog fejedelme.

BOLOND ISTÓK.

„Jön biz a, tagadhatatlan,
Mingyárt itt lesz a hátam megett,
S mily haragos! sohse láttam
Ilyen gyilkos szemeket.

Korbácsolja lovait,
S a gyeplőt közéjük vágta,
Ugy jön egyenest nekem
Sebesen, lóhalálába.

Hallj' az úr,
Legyen annyi embersége,
Hagyjon békét énnekem,
Menjen félre pokol fenekébe.

Hisz elég nagy ez a puszta,
Mégférünk egymás mellett is könnyen,
Mért törnénk tehát egymásra?
Egyik jobbra, másik balra menjen.

És ha épen úgy kívánja,
Hát meg is süvegelem,
Csak térjen ki az utamból,
Csak hagyjon békét nekem.“

Igy beszél a jámbor ifjú
A záporhoz, mely utána nyargal,
De biz ez nem fordul el, hanem
Utóléri, s dől rá vad haraggal.

És az ifjú?
Ott helyben megáll merően,
Mint Caesar, midőn meglátta
A gyilkot Brutus kezében,

S köpenyét, mint Caesar,
Rávoná a képire . . .
Azaz hogy rávonta volna,
Ha lett volna köpenye.

De azért, mint akinek nyakában
Egy pár bunda s köpönyeg,
Oly nyugodtan áll, s ezt mondja
Kimondhatatlan egykedvűleg:

„Jó; ha nem hallgatsz rám,
Üssön a mennykő beléd.
Majd meglátom, melyikünk
Unja meg előbb.

Istenemre, én vagyok tán
A világon a legjobb keresztyén,
Mert biz annyiszor még senki sem
Keresztelkedett meg, mint én.

Mennyit, mennyit mos a zápor engem!
Hanem hiszen szerecsent mos,
Mert biz én amilyen
Egykoron valék, olyan vagyok most.

Leázthat rólam
Az eső minden ruhát,
De nem áztathat le egyet, a
Filozófiát.

Az már aztán a szabó,
Aki ezt a ruhát varrja;
S milyen olcsó! ingyen kapni,
S mégis milyen kevés hordja“.

Igy elmékedék az ifjú ember,
S erre oly jóízűt kacagott,
Hogy a zápor megboszankodott rá,
S még kegyetlenebbül szakadott.

De az ifjú győzte türelemmel,
Állt vidáman és nyugodtan;
Gondolá, hogy zúgolódni
Teljesen méltóságán alul van.

Végre is a mérges felhő
Szégyent vallva távozék,
S szivárványos lett — talán az
Ifju kedvétől — az ég.

„Szép szivárvány!“ szólt a vándor,
„Mint életem, olyan tarka,
S olyan fényes, mint jövődöm
S mint a paradicsommadár farka;

Szép szivárvány, szép diadalív
A verőfény tiszteletire,
Hogy a vészen, a felhőkön
Győzelmet nyere ;

Szép szivárvány, messze vagy te tőlem,
Jaj de messzebb még a város,
A nap vége pedig már közel,
És az út irtóztatóan sáros.

Én ugyan próféta nem vagyok,
Hanem annyit merek jóslani,
Hogy ma nem gyönyörködhetnek már
Bennem a város leányai.

Sajnálom szegényeket,
De hiába, nem tehetek róla . . .
Hogyha mégis szállni tudnék,
Mint amottan az a gólya.

Mit csináljak hát ?
Ha az éjet itt kinn töltöm,
Gyönyörű mulatságocska lesz,
Nedves háttal sáros földön . . .

Bár Bolond Istóknak hínak,
Ily bolond csak nem leszek —
Mit tündööm ? amott egy tanya,
Bemegyek.

Zsiványfészek is lehet
Barátságos alakjára nézve,
De nincs annak félelem szívében,
Akinek még bányában a pénze.

És a kémény füstölög,
Ergő tűz van a konyhán,
Ergő megmelegszen, sőt még
Vacsorálok is talán.

Mily szerencse, mily boldogság,
Hogy tanultam logikát.
Most ezt föl sem érném ésszel . . .
Éljenek az iskolák !

Ez komor tanya,
Ahová az ifjú mégyen,
Mélyen benn a
Pusztá közepében.

Félig ép,
Félig röm ;
Ház-e vagy
Sirhalom ?

Mint az árva gyermekek
Anyjok sirhalmánál,
Egy pár vad fa körülötte
Olyan szomorún áll.

És pedig nagy épület,
Nem paraszt kőmíves rakta,
Drága mű,
Csakhogy az enyészet lába rajta.

Oldaláról hull a vakolat,
Kopott zsaluk lógnak lefelé,
Mint helyökből kifeszíté
Egyik-másik kósza szél.

Az ajtó előtt egy
Életunt komondor,
Ellenséget s jóbarátot
Egyaránt megmormol.

Hátul a cselédház, oldalánál
Egy öreg mogorva béres lézeng ;
Dolgoznék, ha dolgoznék,
Balta és járomszög a kezében.

Minden oly bús,
Oly kedvetlen,
Míntha egy világnak
Átká volna itten.

Gondolá is fiatal barátunk,
Hogy elért e tanya közelébe :
„A tatárjárásnak itt talán még
Mostanában volt csak vége.

De ha benn még mostan is Timurlán,
Dzsengizkhán s az egész Tatárország,
Még úgy is belépek ; lábamat
Vissza még ez urak sem riasztják“.

S a küszöbre
És belépett,
S láta egy vénséges
Asszonyképet.

A paraszta túrta
Csiptető vasával . . .
Szólt az ifjú hozzá
Elragadtatással :

„Jó estét magának,
Szerelem galambja,
Ifjuság rózsája,
Nagyanyám nagyanyja !“ . . .

De az érdemes hölgy közbevágott,
A beszédnek végét el nem várva:
„Mit keres kend? Isten hírvél
Menjen arrébb, ez nem csárda.

Majd biz itt minden sehonnait
Befogadni, hát hogy is ne!
Kivált ilyen tájban,
Mikor itt van már az este“.

„Ejh, babám“, felelt a vándor,
„Hisz nem ment el az eszem,
Hogy beüssöm orrom ilyen helyre,
Ha el nem esteledem.

Ép azért, mert este van . . .“
De szavát el nem végezheté,
Nagy csetepatával küldte
Őt az asszony kifelé.

Ő nem tagított. „Ki itt az úr?“
Kérdezé,
„Véle szólok; vigyük az ügyet
Ő elé“.

„Itt az úr, mi a baj?“
Szólt egy tompa hang,
Mintha szólna tenger
Fenekén harang.

Hófejér aggastyán volt az úr,
Hófejér bajusszal és szakállal,
Homlokán kevés haj, sok redő,
Úgy állt ottan komoly méltósággal.

Úgy állt ott merően,
Mint egy sirkereszt,
Melyet tél-időben
Tiszta hó fedez.

Úgy állt, mint egy egész temető,
Melyben oly sok, oly sok a halott,
S látható volt jól, hogy az öröm van
Legrégebben eltemetve ott.

És az ifjú lelke a pajkosság
Tarka köntösét rögtön letette,
S szólt illendő szerénységgel
S tisztelettel közeledve:

„Jó uram, bocsánat!
Utazó vagyok;
Még ugyan nem fagytam meg, de
Nem is izzadok.

Nagyon utolért a zápor,
Át találtam ázni egy kicsit,
Engedelmeddel fölmelegenném
S megszárnítám a ruhámat itt.

S ha jóságodból ezen kívül
Még maradna egy darabka hátra,
Azt csak arra használnám, hogy
Megmaradnék itten éjszakára“.

„Jól van“, volt a kurta válasz,
S ezzel befordult az agg.
Kurta volt a válasz, ámde több
Nem kellett az ifjunak.

Fönn termett a tűzhelyen,
A láng mellé guggolt szépen,
S ült kevélyen és vidáman,
Mintha ülne egy királyi széken.

„Most nekem áll a világ!“
Ekképen gondolkodék,
„Tudtam, így lesz, és azt is tudom,
Hogy vacsorám is lesz még“.

Ezt gondolta s összeviessza
Gondolt minden tarkabarkát,
És miért ne gondolt volna?
Hisz Bolond Istóknak hitták.

Ami volt és ami lesz,
Ami nem volt s nem leszen,
Minden, minden
Megfordult a fejiben.

S amit ő magában gondolt,
Ki is szokta mondani;
No hiszen a vén anyónak
Volt mit hallani!

Három vendégoldalas szekér
Sem birná el, annyit fecsegett ott,
S olyakat, hogy rajtok az anyó is
Néha még — uram bocsá! —

[mosolygott.

Hejh pedig ezt vajmi régen,
Régen nem tevé már,
Szinte csikorgott belé a szája,
Mint a megrozsdásodott zár.

De hogy minden mértéken fölül
Hosszu ne legyenek:
Mint az ifju jóslá, meghívá őt
Vacsorára az öreg.

„Ejnye, ejnye“, gondolá az,
Másodízben rakva meg a tányért,
„Ez a Matuzsálemína
Hogy kitett magáért!

Hiszen ez királyi vacsora ;
Kár, hogy ilyen búsan költjük el . . .
Megszólítom az öreg urat,
Ha felel, ha nem felel.

Jó uram, tisztelt úr,
Ételed jó, de egy hija van.
Az az egy a hija, hogy
Nagyon sótalan.

Nem ezt a sót értem . . . mással
Szoktam sózni én az ételt :
Mulatással,
Víg beszéddel.

A halak is kacagnának rajtunk,
Ekkép látva minket . . .
Avvagy siralomházban vagyunk tán,
S holnap már kivisznek ?

Fél halál a hallgatás,
Tőle szinte félek én,
Ha te restelesz beszélni,
Majd beszélek én.

Történet, földmívelés, művészet,
Csillagászat, természettan,
Költészet, jogtudomány, kuruzslás . . .
Mind, mind, mind a fejemben van.

Ismerős előttem
Észak, dél, kelet, nyugat,
Jártam fényes palotákban
És rongyos kunyhók alatt.

Mondd, miről beszéljek ?“
És az agg (inkább szemeivel,
Mint hangjával) ekkép válaszolt :
„Engemet már mi sem érdekel“.

„Oh, uram, ne mondd ezt“, szólt az ifju,
„Isten ellen vétkezel vele . . .
Elzárkózni e dicső világtól,
Amely széppel, jóval úgy tele!“

„Tele széppel, jóval“, mormogá az
Aggastyán fejét megrázva,
„Tele széppel jóval, meglehet, de
Legfőlebb csak néhányak számára.

Majd ha hetven, nyolcvan év keservét
Hordod szíveden,
S közte még csak egy hervadt virág,
Egy szép emlék sem leszen,

Majd ha dőlni készül élted fája,
S azt sem mondhatod,
Hogy ágán a boldogság-madár
Egyszer nyugvék, egy dalt csattogott.

Hanem a kinszenvedések függtek
Rajta, mint akasztott emberek :
Akkor mondd meg, milyen a világ,
Akkor mondd meg, fiatal gyerek.

Tél vala már ifjuságom,
Hát öregkoromnak,
Hát ennek még
Milyen nevet adjak ?

Szerettem ; szerelmem angyal volt,
Ott fönnszületett az égben,
S gyalázat sarával megdobálva
Halt meg itt lenn, a földön, szeméten.

Hogy virágtalan volt tavaszom,
Kétségemnek rémeit legyőzve
Jó reménnyel néztem a kalászos
Nyár elé és a gyümölcsös öszbe.

Eljött s elment mind a kettő,
És mi hasznom benne ?
Hogyha mindent elbeszelnék,
Szived megrepedne.

Hosszú fájdalom rövid tartalma :
Sírban két jó gyermekem,
Még egy él és ez rossz ember
És irántam idegen.

Elhagyám, s már nem láttam sem őt,
A világot tíz esztendő óta, [sem
És ezóta nincs egyéb érzelmem,
Mint bevágyni, be a koporsóba.

Én bevégezém számadásom
Az étellel,
Nem akarhat még velem, hogy
Nem ereszt el ?

Kiivott már mindent, bennem
Semmi nem maradt,
Mért nem dobja hát el már az
Üres poharat ?

Átkozott légy élet,
Légy elátkozott,
Aki rabszolgádat
Ekkép kinozod!

Átkos, átkos a világon minden,
Egy van csak, mi áldást érdemel:
Az az egy kicsiny gödör, hová az
Élet minket nem kísérhet el.

Milyen áldás ott lenn porladozni,
Elfeledni, hogy valánk,
Hogy ama nagy kínpadon szenvedtünk,
Amelynek neve világ!

Itt megállott a sok évnek
És sok bűnnek embere,
És az ifjú szót emelni
Csak hosszú szünet múltán mere:

„Szent előttem minden fájdalom,
Kettősen szent az öreg szívé...
Nem akarlak bántani; bocsás meg,
Ha beszédem lelked sértené.

Jó uram, te vétkezél,
Túrd tehát a büntetést,
Mely ha nagy, azért az, mert
Bűnöd is nagy: a kétségbe'esés.

Ez a bűnök koronája,
Minthogy ez nem más,
Mint a legsötétebb
Istentagadás.

A kétségbe'esés pokoli hang,
Amely fölkiált az égre:
Nincs te benned Isten, akinek
Gondja volna az emberiségre.

S méltó rá bizonynal,
Aki ezt kimondja,
Róla hogy kezét a
Jó Isten levonja;

Mert van a világnak atyja,
Van egy hű gondviselője,
Minden ember megláthatja,
Aki el nem fordul tőle.

Csak ne légyünk türelmetlenek
Néki sok a gyermeke,
Ne kívánjuk, hogy minket tegyen
Mindeneknek elibe.

Itt a törvény: „várj sorodra“,
És nem vársz hiába;
Mint a nap a föld körül, úgy
Vándorol jósága,

S nincsen akit elkerülne,
Ha ma nem jött, eljön holnap...
Míg az ember boldog nem volt,
Addig meg nem halhat.

S a boldogság sohasem késő,
És ez oly bűvszer, mitül
— Essék csak egy csepp beléje —
Egy tenger megédesül.“

Még soká' beszélt az ifjú,
És az agg mindig jobban figyelt,
S úgy szívé be lelke e beszédet
Mint a gyermek az anyatejet.

És midőn elhallgatott az,
Álmélkodva kérdezé az agg:
„Hol tanultad ezeket?
Ki vagy, ifju, hogy hinak?“

Az pedig a komolyságot
Már nagyon megunta,
S választát vidáman, pajkosan
Ilyenténkép mondta:

„Hol tanultam ezeket?
Egy bagoly beszélt,
Amidőn egy vészes éjjel
Egy odúban háltam véle.

Ki vagyok? sehonnai,
Se országom, se hazám,
Valamely vándormadár
Lehetett az ősapám.

Járok-kelek a világban,
Ma itt vagyok, holnap ott,
És akinek tetszik, annak
Emelek csak kalapot.

Minél többet éhezem és fázom,
Annál több az örömem,
Mert annál szebb lesz jövődöm,
Minél rútabb jelenem.

S hogy hinak? biz én már jóformán
Elfeledtem igaz nevemet,
Azt tudom csak, hogy most a világ
Bolond Istóknak hí engemet.“

Másnap reggel Bolond Istók
Fölvevé kis batyuját,
Odaállt a vén gazdához
És elmondá búcsúját:

„Isten hozzád, jó öreg, ha egykor
Boldog léssz, gondolj reám,
Jussak akkor az eszedbe, aki
Boldogságodat megjósolám“.

Megfogá kezét a
Remegő aggastyán,
S szóla, s egy nehéz könny
Pergett végig arcán:

„Isten hozzád, ifju ember,
Akitől én... aki bennem....
Aki nékem.... látod, látod,
Hogyan kell a szót keresnem.

Isten hozzád... vagy nem,
Mondok valamit:
Ne búcsúzzunk még el,
Maradj vélem itt.

Maradj itt, míg meg nem únod
E tanyát,
És ha tetszik, maradj itt az
Élten át.

Mondd el, amit tennap mondtál,
Mondd még százszor el nekem,
Olyan jól esik azt hallanom,
S végre majd el is hiszem.

Úgy-e itt maradsz, barátom?“
Szólt az ifju: „Maradok;
Kötelességem maradni,
Ha már így van a dolog.

Az olyan beszédben
Ha kedved telik,
Elbeszélek én, ne félj, akár
Száz esztendeig... ?

Kinn azonban zaj van,
Kocsi érkezett;
Kocsi itt e pusztán!
Vajon ki lehet?

„Nem szabad bejönni senkinek!“
Így kiálta ki az agg...
„Én nekem sem, nagyapám?“
Szól kívül egy édes női hang.

És kinyílt az ajtó,
És bejött a lány,
Oly fiatal, oly szép
És oly halovány!

S rá borult a bámuló öregre,
Könnye, csókja égeté két arcát,
S így önté ki
Lelke harcát:

„Unokád függ rajtad, nagyapám,
Úgy öllelek át, mint a keresztet,
Áhitattal és reménnyel... hangom
Fájdalomtól és örömtől reszket.

Jöttem hozzád ótalmat keresni,
Hol találnám azt, ha nálad nem?
Jaj, hogy erre rászorultam, s százszor
Jaj, hogy apám az én ellenem!

Tőle futok, védj meg ellenében;
Szívtelenül férjhez menni kész,
Van-e annak, van-e annak szíve,
Ki egy szívet összetörni kész?

Kérelem s könny, mind hiába volt,
Köszoborra hulltak könnyeim...
Óh, ha itt is úgy járok, mint ottan,
Lesz-e több ily sors, mint az enyim?

Értem, értem, mit jelent e
Szemrehányás szemeidben,
Úgy-e azt, hogy az utósó
Szükségből vagyok csak itten?

Ne ítélj meg, százszor jöttem volna,
S apám tiltá, hogy ne jöjek el,
Ómondá, hogy senkit sem szeretsz te...
Ah, hogy őt mindig vádolnom kell!

Csak hogy itt vagyok végtére,
El sem hagylak már ezentul,
Hogyha csak te
Ki nem kergetsz hajlékodbul“.

Mennyit nem akart felelni
E beszédre az aggastyán,
És, egy szó kevés, de annyi
Sem jöhetett ki az ajkán.

Könnyhullása, zokogása
Volt a felelet,
És hogy édes könnyeket sír,
Látni lehetett.

Mint két árvíz, amely
Összejő,
Összefolyt fölötte
Múlt s jövő.

És e tenger őt örök
Elnyeléssel fenyegette,
Vagy ha életét nem is, de
Elmójét nagyon féltette.

Végre is csak tört eszméket monda :
„Van tehát, ki engem is szeret,
Mintha feketedni érzénem,
Ezeket a fejér fürtöket !

Mily kicsiny volt, hogy utószor láttam...
Milyen szépen néz reám...
Ifjú ember, hol vagy ? nézz ide,
Ez az én kis unokám !

Ifjú ember, addsz a kezedet,
Mert hiszen te mondtad :
Míg az ember boldog nem volt,
Addig meg nem halhat.

Ő hozzám jött, volt bizalma bennem...
Többé már el sem hagy...
Védni foglak isten, ember ellen,
Kis unokám ne félj, jó helyen vagy.“

És ki tudja, még mit
Össze nem beszélt,
Összevisszahányva
Végét, elejét.

Kinn azonban újra zaj van,
A leányért apja jött,
De kilép az agg s reá dörg :
„Át ne lépd e küszöböt,

Nem szentségtelen lábnak való ez,
A tied szentségtelen...
Vagy jer, azt megteheted : taszíts el
És gázolj keresztül testemen.

Lyányod itt van... lyányod ?
Többé nem tiéd,
Mért is volna ? őt úgy is csak
Veszni kényszeritenéd.

Megtagadtad egykoron apádat,
Megtagad most téged gyermekeid...
Él az Isten s őrizi törvényét,
Örkődik az igazság felett.

Meg nem átkozlak, de
Meg sem áldalak...
Menj el úgy, hogy többé
Ne is lássalak.“

És a fiú nem mert közeledni,
Összezúzva távozék,
Apja keményen parancsolólag
Nyújtotta ki jobb kezét ;

Úgy állt ott az aggastyán,
Bús hideg fönsgben,
Mint a jégnek oszlopa
Éjszak tengerében.

Amidőn már messze járt fia,
Egy sohajtt küldött utána,
Egy kebeltépő sohajtt,
S beballagott hajlokába.

Odabenn nagy hallgatás lett,
Mélyen hallgatának,
Végre szólt az ifjú vándor
Az öreg gazdának :

„Most, uram, már úgy hiszem, hogy
Én fölösleges vagyok,
Van már, aki majd vigasztal,
Aki földeríteni fog.

Jó kedvemmel és vándorbotommal
Megyek én megint a magam útján...
Isten hozzád, öreg ember,
Isten hozzád, ifjú lány.“

Menne is, ha őt a gazda
Meg nem fogná,
S nyájas keménységgel így nem
Szólna hozzá :

„Az elébb maradni kértelek,
Mostan ezt parancsolom,
Láss boldogságomban is,
Hogyha láttad bánatom.“

„Maradok, ha úgy kívánod,
Sőt maradok örömezt“,
Szólt az ifju, „de egy kikötéssel :
Én leszek a gazda, mindenek.

Lyány levén a háznál,
Rendnek is kell lennie,
És így bizni kell a kormányt
Úgyes ember kezire.

Én világlátott ember vagyok,
Meglásd, mit csinálók
E házból, mely most beillenék
Medve- és farkastanyának."

S hozzá látott a dologhoz,
A cselédség véle,
Lusta nép volt, hanem őket
Váltig ösztökélte.

Seprő, meszelő, sikárló,
Szappan, minden működék,
S harmad napra a tanyát már
Majd magok sem ismerék.

Minden tiszta, fényes mint a
Katonaruhán a gomb,
Nincs sehol a régi rozstda,
Régi szenny és régi gond.

S ez, Bolond Istók öcsém,
Ez mind a te munkád,
Ember vagy, ember a lelked is,
Akárki mit mond rád.

Tudja ő jól, mit hogyan kell,
Hagyjátok csak őt magára,
Tudja azt is, hogy a szép lány
Nem haragszik a virágra.

Annak hát az ő okáért
Hajnalonként kimegy a pusztába,
Összeszedi a sok szépen-nyíló
Vadvirágot, s köti bokrétába.

És ezt a lányka
Hogyha felkel,
Ablakában látja
Minden reggel.

Reggelenként szép virágbokréta,
Nap hosszában tarka víg beszéd...
Hejh dicséri az öreg az ifju
Elméjét, a lány pedig szívét!

És így telnek, így röpülnek
Órák és napok,
Sőt még úgy sem hazudok, ha
Mondok egy pár hónapot.

Hogy mult el hogyan nem,
Azt nem tudja senki,
De hogy elmúlt szépen,
Nem tagadja senki.

S már akárhogy húzzuk-halasztjuk,
Végre is csak el kell mondani...
Szinte restelem leírni,
Olyan furcsa valami.

Nagyon egyszerű dolog különben :
A fiú fölszedte holmijét,
S a vándorbottal kezében
Az öreg elébe lép.

S szólt, azaz hogy szólott volna,
S nem tudott, csak szája mozgott,
Elfelejtett
Minden hangot.

De az öreg szó nélkül is
Átallátott szándokán,
Nem különben, aki ott állt
Más felől, a kis leány.

És egyszerre csak elkezdtek
Sírni mind a kettén,
S rá kezdte az ifjú is, tán
Még keservebben.

Úgy megsírtak, sirdogáltak,
Jobban sem kell,
Egyszer ülőhelyéből a
Gazda fölkel,

És hátáról a tarisznyát
Leveszi,
A leány meg kezéből a
Botot veszi ki.

És azóta nyugszik
A tarisznya s bot,
Bolond Istók többé
El nem távozott.

Nem volt bolond,
Hogy távozzék,
Onnan, ahol
Úgy szerették! — — —

Már kevés virág van a pusztában,
Mert az őszi szelek fújnak,
De vagyon még annyi, hogy elég lesz
Menyasszonyi koszorúnak. — — —

Amidőn a templomból mint
Feleség s férj jöttek,
E szavaknál egyebet nem
Mondhatott a jó öreg:

„Gyermekeim, legyetek
Mindig ilyen boldogok . . .
Már én is tudom, mi a
Boldogság, meghalhatok.“

„Nem szabad meghalnod“, súgta a vő,
„Hátra van még valami:
Unokádnak gyermekit idővel,
Őket is meg kell még áldani!“ — — —

Évek jöttek, évek mentek.
Mindenik vetélkedett,
Melyik adjon a másiknál
Ő nekik több örömet.

Most pedig... elmondjam-e, ne mond-
Úzik a felhőket a szelek, [jam?
Nagy pelyhekben sűrűn omlik a hó,
Hó a földön, éj a hó felett.

A pusztában csak egy fény világít,
A tanyának mécsvilága ez,
Boldogokra vetheti világát,
Úgy tetszik, hogy örömében rezg.

A tanyában, jó meleg szobában,
Pattogó szikrázó tűz körül
Az aggastyán, a férj, a menyecske
És egy pár kis pajkos gyermek ül.

A menyecske fon s dalol; nagyapja
S férje játszik a két fiuval. —
Kinn süvít a tél viharja . . . ott benn
Perg a rokka s vígan zeng a dal . . . —

